

Kétszázötvenötöt
cikket csak ak-
kor küldünk vá-
ssa, ha bűnyet
mellékelnek. Ké-
szítok hat hét-
nél tovább nem
szünek.

Szerkesztő:
Ott. Nefelejcs-
vics 47.

A NŐ ÉS A TÁRSADALOM

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE
ÉS A NÖTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Cikkeket csak a
szigorú engedél-
vel, lapunk egyéb
tartalmát A NŐ és
a társadalom meg-
nevezése mellett
szabad átvenni.

Hirdetvényt:
Andrássy-út 23.
Telefon 50-78.

TARTALOM: F. G. Masaryk: Poligámia és monogámia. – Nemzetközi kongresszus a nők választójoga érdekében. – Glosszák. – Eva Van Roy: A németországi magánalkalmazottak állami nyugdíjbiztosítása. – Szemle. – Irodalom. – Harkányi Ede: Keresztény feminizmus. – Csehov Antal: Aludni. – Nőtisztviselők Országos Egyesületének hivatalos közleményei. – A Feministák Egyesületének hivatalos közleményei. – Pályamutató.

Andrássy Gyula gróf belügyminiszter a választójogi törvényjavaslatot szeptemberben a képviselőház elé terjeszti. Addig is mindent meg kell tennünk, amivel a közvéleményt ügyünknek megnyerhetjük. Bárhol töltjük is a nyarat, propagandánk nem szünetelhet. **Mindenki agitáljon és mindenki adjon és gyűjtsön pénzt a propaganda költségeire.**

POLIGÁMIA ÉS MONOGÁMIA.

Írta: F. G. MASARYK, Prag.

Björnson néhány évvel ezelőtt hadat üzent Ibsennek és ifjú követőinek. Faluról-falura járva, hirdette, hogy félreértik Ibsent és hogy óriási tévedés az ő nevében a szabad szerelmet hirdetni, amint a nagyvárosi bohémek tették. Björnson előadása „Monogámia és poligámia” címen jelent meg. Ezt a címet választom én is, mert nagyon jól kifejezi azt, amit mondani akarok.

Minden férfinak csak egy neje, minden nőnek csak egy férje legyen, ez a nemi morál alfája és omegája. A mai társadalom, a miénk is, többnejűségben és többférjűségben él. Nem csupán a prostitúció idézi ezt elő, hanem a nemi érintkezés legkülönbözőbb formái. A tapasztalat azonban azt mutatja, hogy ez az élet nem felel meg a természet követelményeinek, ahogy azt sokan állítják, hanem tökéletlen morális viszonyaink produktuma. Hiszen poligámiában élnek az egészen fiatal, éretlen emberek, úgyszólván gyermekek is; minden morál és mélyértelmű filozófia nélkül is felismerhetjük, hogy ez szociális szempontból nagy baj.

A házasság nem szünteti meg a poligámiát. A monogámia inkább papíron létezik, mint a valóságban; a házasság maga igen gyakran csak folytatása a házasság előtti poligámiának.

Ezzel szemben korunk legkiválóbb férfiai és asszonyai a monogámiát hirdetik. A történelmi fejlődés és az egész kultúra is a monogámiát és monoandriát állítják ideálként elének. A nemek természetes számarányából (a férfiak és nők születési száma nagyjában egyforma) ugyanaz következik.

A fejlődés célja tehát: szigorú monogámia és monoandria. Ennek az ideálnak a második házasság sem felelne meg teljesen, mert a tökéletes, szigorú monogámia a többnejűséget úgy egyidőben, mint egymásután kizárja.

Ezt a célt, ezt az ideált igyekeznek minden idők legnagyobb gondolkodói és egész kultúrhaladásunk megközelíteni. Legjobban meggyőződhetünk erről, ha figyelemmel kísérjük vallásaink erkölcsi kódexének fejlődését. Feltétlenül észreveszszük a haladást.

A ótestamentum még megengedi a poligámiát (Dávid zsoltárai) és bevett intézménynek tünteti fel a háremet. Az uralkodó felfogás szerint a nő alattvalója a férfinak; ez okból a templomban is alig van helye. A válás meg van engedve. Csupán a papság számára vannak megszorítások. Pap nem köthet házasságot bectelen nővel, vagy özveggel. Röviden az ótestamentum felfogása abban foglalható össze, hogy Ádám és Éva, a férfi és a nő „egy test legyen”.

Az újtestamentum már magasabb fokon áll. Krisztus átveszi az ótestamentum több intézkedését, megengedi a válást, nem tiltja meg az egymásután következő házasságokat. Ő maga elméletben és gyakorlatban egyaránt aszkéta. A cölibátust a házasság fölé helyezi. Mindemellett és éppen ezért annál figyelemreméltóbb, hogy néhány nőt is felsorol barátai között.

Az apostolok Krisztus és az ótestamentum követői; néha úgy tetszik, hogy inkább az ótestamentuméi. A nőt a férfi alattvalójának

tekintik, mert nem a férfi van a nő kedvéért teremtvé, hanem a nő a férfi kedvéért. A nők nem szabad a gyülekezetekben és a templomban beszélnie. A cölibátust a házasságnál magasabbrendűnek tekintik.

Ezek az előírásokon épül fel a középkori, a római és görög egyház. A férfi, mivel csak ő lehet pap, a nőnél magasabbrendű. De az apácaintézmény, ha egyelőre csak részben is, már kikezdi ezt a vallásos nem-arisztokrata felfogást. A papság cölibátus elméletben és gyakorlatban sokkal magasabbrendűnek tartják a házasságnál, kifejlődik az aszkéta ideál, amely szerint a test semmi, a lélek minden.

A görög egyházban a lelkészeknek felszentelésük előtt szabad, sőt kell házasodniuk; felszentelés után már tilos a házasság. Másodszor házasodniok, vagy özvegyasszonyt elvenniök nem szabad. A püspökök egyáltalában nem élhetnek házasságban. Éppúgy, mint az ótestamentumban, a görög és római egyházban is csak az elenyésző kisebbségre vonatkoznak a legideálisabb előírások; a nagy tömeg alsóbbrendű etika szerint élhet.

Kezdődik a reformáció. Nagyrészt az aszkéta ideál és ennek nemkövetése idézi elő; nem elméleti, hanem mindenek felett gyakorlati okokból. A népek megbotránkoznak, a lelkiismeret felébred, nem csupán a dogma, hanem elsősorban a gyakorlati élet miatt. Az áldozó-papságot eltörlik, persze nem egyszerre, hanem lassacskán és vele együtt eltörlik az aszkéta papi ideált is. Több más reformátorhoz hasonlóan különösen Luther kel ki ezen ideál ellen és ajánlja a házasságot. A családot a reformáció magasabb polcra helyezi; a kiválasztott kisebbség és a ki nem választott tömeg közti etikai dualizmust megszünteti.

A reformációval egyidőben fejlődik ki a humanizmus, ez a klasszikus, főleg művészi, esztétikai mozgalom. A régi klasszikus, előbb a római, azután a görög kultúrához való visszatéréssel együtt jár a régi világ, elsősorban a római császárság etikai (poligám) ideáljainak átvétele. Így már a humanizmusban megtaláljuk a szexuális romantika és dekadencia, meg a modernnek nevezett összes irányzatok elemeit. A reformátorok etikai szigorúsága mellett ugyanabban az időben látjuk híres humanisták homlokegyenest ellenkező utasításait is.

A klasszikus irányzat a magasabb társadalmi osztályokban tetszésre talál és fokozódik. Hangsúlyozom, hogy a magasabb társadalmi osztályokban. A „Nép” azidőtájt még rabszolgasorban élt és ki volt zárva a kultúrélethez.

Tetőpontját ez a fejlődés a XVIII. században a francia királyi udvarban, a szalonokban, a francia filozófiában és irodalomban érte el. Mindenütt a poligám ideált prédikálják és éppen

ez mutatja az abszolutizmus és arisztokráciája, a dekadens és degenerált társadalom züllöttségét. Éppenséggel nem meglepő, hogy egészen komoly javaslatok merülnek fel abban az időben, amelyek a poligámiához való visszatérést ajánlják az egész társadalomnak. A harmincéves háború megtizedelte a népességet, az uralkodóknak katonák és munkásokra volt szükségük, ez érlelte meg az ilyen javaslatokat. Ha összehasonlítjuk ezt azzal, amit ma Franciaországban az elnéptelenedés miatti félelemből kifolyólag ajánlanak, tisztán látjuk, hogyan pusztulnak ki lassacskán a régi nézetek és erkölcsök.

A francia forradalom jelszavait, a szabadságot és egyenlőséget a nemzetre és a családra is vonatkoztatja, főleg az alsó, még mindig elnyomott társadalmi osztályokban. A politikai szabadsággal együtt hirdeti a szabad szerelmet is. Ha az irodalmat tekintjük a mindenkori életfelfogás fokmérőjének, ezt az új filozófiát Rousseau Heloise-jében találjuk meg, Prevost idealizálja. Manon Lescaut-ban először a courtesant.

Ebben az irányban halad tovább a XIX. század is. Következik a romanticizmus szentimentális, „romantikus” szerelmével, utána a naturalizmus, végül a dekadencia, vagy a szoros értelemben vett „modernség”. A filozófiában Rousseau után a „szerelmi metafizikusok” egész sorozata következik. Stendhal, Balzac és még sokan egészen Bourget-ig, a németeknél Baader, Schleiermacher, de főleg Schopenhauer, Hartmann, Nietzsche, a legújabbak közül pedig Bleibtreu és még sok más. Az irodalomban a modern titanizmus első sorban szexuális jellegű: képviselik Musset, Goethe, Byron, Shelley, újabban Zola és végül a leghatározottabb dekadencia és degeneráció a la Oscar Wilde.

Elérkeztünk a mai, úgynevezett modern szerelmi ideálhoz. Ugyanazt a követelményt néha úgy formulázzák, hogy szabad házasságot kívánnak, vagy pedig válási szabadságot, hogy javíthassanak a boldogtalan házasságokon. Ennek az új ideálnak a harcosai gyakran érvelnek azzal, hogy a monogám házasság útját állja úgy a férfi, mint a nő teljes kifejlődésének; ha az egyéniséget teljesen ki akarjuk fejleszteni, a monogámiát el kell szerintünk törölni és a nemesebb formába öltöztetett polygámiával helyettesíteni.

Ha az egész fejlődést áttekintjük, a következő tényálláshoz jutunk. Ez idő szerint többféle tipikus felfogás uralkodik a család és a szerelem etikai és szociális jelentőségéről. Elsősorban a keresztény felfogás. Ha keresztény felfogásról beszélünk, el kell természetesen tekintenünk az ennek keretén belül létező különböző irányoktól és árnyalatoktól. Az általánosan uralkodó felfogás szerint a feleség és a

gyermek a férj és apa alattvalói. Tehát férfi-autokrácia és abszolútizmus. Etikai tekintetben uralkodik a többé-kevésbé szigorú askéta ideál, mely szerint a test mint anyag tisztátalan, tisztátalan tehát a szerelem is.

Ezzel szemben áll a keresztény askézis nemi ideáljával homlokegyenest ellenkező modern, főleg irodalmi és művészeti irányzat, mely a humanizmusban leli eredetét. A szabad szerelmet kívánja. Az idők és népek sokfélesége szerint különböző nuanceokra oszlik; általánosságban megkülönböztethetők a francia (román, katolikus) a német (germán, protestáns) és az orosz (szláv, ortodox) típus.

A harmadik irányt a szocializmus képviseli: hangsúlyozza a nemek gazdasági egyenlőségét és követeli a szabad szerelmet.

Ez a három irány és felfogás szemben áll egymással, de van bennök egy közös vonás, a két nem egymáshoz való viszonyának materialisztikus felfogása. Ez a materializmus kitűnik ott is, ahol idealizmust prédikálnak. Materializmus mindenekelőtt az askézis, nem lehet tehát csudálkozni azon, hogy a legélesebb ellentétek érintik egymást: az egyik oldalon a hivatalos katolicizmus a maga askéta ideáljával, a másikon az úgynevezett neo-katolicizmus, a francia decadence szintén askéta ideáljával. A szocialisztikus felfogás, amely a családot tisztán a gazdasági viszonyok alapján akarja szabályozni, ugyancsak materialisztikus és hasonló eredményekhez jut.

(Folytatjuk.)

NEMZETKÖZI KONGRESSZUS A NŐK VÁLASZTÓJOGA ÉRDEKÉBEN.

Amerika, Ausztrália, Délafrika, Ausztria, Belgium, Csehország, Nagybritannia és Írország, Bulgária, Canada, Dánia, Finn-, Francia-, Német-, Magyarország, Izland, Olaszország, Hollandia, Norvégia, Orosz-, Svédország, Svájc, Spanyolország és Újzéland képviselői június 15.-től 26.-áig a nők választójoga érdekében kongresszust tartottak Hollandiában.

A kongresszus első része Amsterdamban folyt le, második része pedig vándorúton: Dordrecht, Rotterdam, Scheveningen, Hága és Haarlem városokban. A választójogi világszövetség belső ügyeit az amsterdami gyűléseken intézték el. Naponként 3 ülést tartottak, gazdag és fontosabbnál fontosabb programmal. A szövetség tisztikarának jelentései arról a rohamos haladásról, azokról a nagy eredményekről számoltak be, amelyek a kopenhágai kongresszus óta kimutathatók. Norvégia asszonyai azóta megkapták az aktív és passzív parlamenti választójogot, több országban pedig a községit vívták ki. A *J u s S u f f r a g i i* című lap bővítését és a szerkesztő fizetésének megduplázását határozta el a szövetség. A különböző országokban szerzett tapasztalatok ismertetése igazolta, hogy a hol a politikai pártok visszaélnék a nők támogatásával, ahol munkájukat igénybe veszik, de cserébe jogok

helyett csak ígéreteket adnak, ott türelmetlen elkeseredést szítanak, amely hovatovább hangos kifejezést talál. Nincsen már ország, ahol a nők határozott, kötelező ígéreteihez ne kötnék politikai munkájukat. A delegátusok megegyeztek abban, hogy a csendes, szerény munka nem vitte előbbre a mozgalmat. Csak azóta haladunk rohamlépésben, amióta nem restellünk zajosoknak lenni, amióta túltettük magunkat a közönség kacajától való félelmen. Azóta éppen nem kacagnak már a nők választójogi mozgalmán.

Érdekes vitában állapította meg a kongresszus, hogy az egyes országok legjobb szónokai kiküldésével szolgálhatják egymást leghathatósabbban. A szövetség pénztárosának indítványára azonkívül nemzetközi propaganda-alap gyűjtését határozták el. A magyar delegáció indítványára elhatározták, hogy a parlamentek női tagjait az interparlamentáris konferenciához csatlakozásra szólítják fel, és hogy minden jelentékeny kultúrmozgalom nemzetközi kongresszusára hivatalos képviselőt küld ki a szövetség. Határozati javaslatban felszólítják a világ összes asszonyait, hogy minden törekvésük érvényesítésének eszközt: a választójogot iparkodjanak megszerezni. Amíg ezt el nem érték, minden erejüket a választójogi mozgalomra kell összpontosítanunk.

Óriási feltűnést keltett az ifjúság részére rendezett külön gyűlés. A lelkesítő beszédek egész sorozata élénk viszhangra talált a közép- és főiskolai ifjúságban, amely zsúfolásig megtöltötte a Concert gebouw óriási termét. E gyűlés eredményeképpen valószínűleg ifjúsági szövetséget szerveznek a nők választójoga érdekében.

Egy másik gyűlésen kizárólag keresztény szempontból tárgyalták a nők választójogának kérdését. Tudományos színvonalon állottak a kitűnő beszédek, amelyek sorra igazolták a nők választójogának sürgősségét keresztény szempontból. Méltóságteljes öreg asszonyok a maguk szempontjából ugyanarra a meggyőződésre jutottak, amelyet az igazság ösztönszerű óhajtásában hevülő ifjúság vall.

Soha annyi más szövetség és egyesület delegátusa nem vett részt nőkongresszuson, mint most. Magyarország részéről a Feministák Egyesületén kívül a Nőtisztviselők Országos Egyesülete, a Good Templar rend, a Temesvár-Mehalia Gyermekkert Egylet, a Balmazújvárosi Földmívelő Egylet Női Szabad Szervezete képviseltette magát. Feministák Egyesületét több budapesti tagján kívül nagysyrányi, kaposvári, kisviesápi, tiszaujlaki tagok képviselték. Első eset, hogy magyar vidéki városok asszonyai is érdeklődnek nemzetközi feminista kongresszusok iránt. A magyar nőmozgalom terjedésére nézve mindenestre nagyon örvedetes jelenség.

A kongresszus tiszteletére néhány gyönyörű ünnepélyt és hajókirándulást rendeztek bámulatos vendégszeretettel. A megnyitó ünnepélyen 380 felnőttről, 100-100 fiúból és leányból álló énekkar katonazenekar kísérettel adta elő Hollandia kitűnő zeneköltője, Catharina van Rennes ez alkalomra komponált gyönyörű cantateját. Az ismerkedési estélyen B. van der Starp kiasszonynak a hollandi színházakban nagy sikerrel előadott feminista színdarabját adták elő. Amsterdam polgármestere és neje fogadóestélyén óhollandiai dalokat adott elő egy hírneves művésznő. A Dr. Aletta Jacobs meghívására összejött delegátusok zenén kívül érdekes előadást hallottak a nő

szerepéről a békemozgalomban. Mevr. Gompertz-Jitta délutáni összejövetelén több hollandi művész táncokat mutatott be, az alkalomhoz mért komoly szavakat pedig arra emlékeztették a vendégeket, hogy még a pihenés, a multság idejében is a nők választójoga az uralkodó eszme. Az amsterdami munkát búcsúvacsora zárta be, amelynek minden üdvözlő beszédje és vacsora utáni előadása több-kevesebb komolysággal a kongresszus tárgyát szolgálta.

A többi városban tüntető körmenetek és előadások ismertették a nemzetközi mozgalmat. Mindenütt a legnagyobb érdeklődéssel és rokonszenvvel fogadták a több száz főnyi nemzetközi csapatot, amely minden osztály asszonyainak képviselőiből állott.

A női szolidaritásnak gyönyörű ünnepéye volt ez a nemzetközi munka. Megmutatta, hogy az asszonyok felül állanak a nemzeti féltékenykedésen. Az oroszok mély fájdalomukat fejezték ki a cárnak Finnország ellen éppen a kongresszus ideje alatt elkövetett merényletén. Az osztrák delegátusok irigység nélkül tapsoltak a kongresszus dédelgetett kedvenceinek: a magyar delegációnak. A német asszonyok a francia delegátussal barátkoztak Bulgária képviselőjével mindenki érezte azt az örömet, hogy a Balkán is belefőnik a Nyugat kultúrmozgalmába.

A kongresszus fontos határozatai közül még kiemelendő, hogy a jövő évi kongresszust Londonban fogják megtartani. A most befejezett munkából a kongresszus minden egyes tagja buzdítást nyert teljes erejének megfeszítésére. Az egyes országokban hozott óriási munka- és pénzáldozat közös gyümölcsöket terem, mert minden lépésnyi haladás az egész világ mozgalmának fejlődését jelenti.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS.

A mai számmal kezdődik a II. félév. Kérjük a t. előfizetőket, hogy a II. félévi előfizetési díjat, 3 koronát, mielőbb szíveskedjenek beküldeni a kiadóhivatalnak (VI. Andrassy-út 83.), nehogy a lap további küldésében fennakadás álljon be.

Lakásváltozások bejelentését kérjük.

GLOSSZÁK.

Ellentétek. Az osztrák képviselőház szociálpolitikai bizottsága törvényjavaslatot készít elő a gyermekmunka szabályozására. E javaslat többek között megtiltja gyermekek alkalmazását színi előadásokon és más nyilvános mutatványokon. És nálunk? Tavaly a pécsi kiállítás közönségét láttuk ujjongani 2 apró, alig 6 éves gyermek akrobata-mutatványain, ez idén Arad városában hirdették óriási plakátok azt a szenzációt, hogy apját emeli föl tenyerén egy öklömnyi kis legény. Nálunk, az állami gyermekvédelem klasszikus hazájában!

Tanulmányok a maîtresseről. Micsoda cím! aki tájékozatlan ember olvassa, szidni fogja a feministákat, akik ilyet eszelnek ki. Pedig nem a mi tanulmányunk: az erkölcsök szigorú órének, a P. H.-nak szemét-

dombján termett; szolgál vala pedig — — — tisztességes asszonyok, leányok kioktatására és szórakoztatására. Helyes álláspont benne csak az, hogy a franciák maîtresse-rendszere hasonlíthatatlanul tisztességesebb, mint a nálunk dívó prostitúció. De eszébe sem jut az írónak, hogy Forel elvei, amelyek terjesztéseért az „erkölcsös” sajtó kígyót-békát kiáltott Mme Rousselre, teljesen fölöslegessé teszik a „házasság előtti” viszonyt és megengedik, hogy a férfi megnősüljön, mikor testi fejlettsége úgy kívánja. Az írógépkisasszonyok pedig — akikről annyi lekicsinylő mese járja az irodalom berkeiben — ma már olyan jól szervezett, gazdaságilag napról-napra erősödő csapatot alkotnak, amelynek tagjai sokkal öntudatosabban irányítják a maguk sorsát, sem hogy rászorulnának a P. H. illemszabályaira az élet bármily helyzetében, vagy kihasználtsák önmagukat „házasság előtti” szórakoztatóknak. Gazdasági függetlenségük lehetővé teszi, hogy ne játékszere, hanem egyenrangú társa legyenek annak, akit élettársul választanak.

Statisztika. Több napilap közli a római nőkongresszusnak egy sajtóságos statisztikáját; eszerint a kongresszusnak egyetlen tagja volt csupán, aki nem beszélt, s az is süketnéma. Kimutatja aztán: hány 20 éven aluli és 50 éven felüli, hány hajadon, férjes, özvegy v. elvált, hány szemüveges tagja volt a kongresszusnak. stb. stb. Mindez nem bánthat bennünket; a 20 éven aluli leányok és a férjes asszonyok sokkal elnyomottabbak, semhogy önmagukért dolgozhatnak a nyilvánosság előtt; a szemüveg viselése pedig arra mutat, hogy az illető nemcsak saját tükröképét nézegette, hanem komoly munkára használta szemét. Baj csak egy volna: ha ezt a szellemes statisztikát no készítette volna. Mert akkor igazán restellünk kellene, hogy az ízlésnek még csak erre a fokára jutottunk! De ez a csapás ezúttal nem érte nemünket.

ANÉMETORSZÁGI MAGÁNALKALMAZOTTAK ÁLLAMI NYUGDÍJ-BIZTOSÍTÁSA.

EVA VAN ROY - KÖNIGSBURG.

A németországi kereskedelmi alkalmazottak mozgalma, melyet az állami nyugdíj és a hátramaradottak biztosítása érdekében indítottak és amelynek létrejötte nagyrészt a szomszédos Ausztria példájának hatása alatt történt, eleinte kizárólagosan férfias jellegű volt. A kereskedelmi alkalmazottak és műszaki tisztviselők nagy férfiegyesületei vitték a vezető szerepet abban a bizottságban, amely 1901-ben Hannoverben alakult a kereskedelmi alkalmazottak nyugdíjbiztosításának propagálása érdekében. E bizottság megállapította a nyugdíjbiztosítás vezérelveit és a férfi kereskedelmi alkalmazottak és ezek családjainak (feleség és gyermek) szükségleteihez mérte azokat; arra törekedett, hogy a biztosítás az állami hivatalnokok és azok hátramaradottjai számára fennálló nyugdíj szolgáltatásoknak lehetőleg megfelelő legyen. A bizottság kérdéseire, amelyeket az 1903. év őszén bocsátott ki a kereskedelmi alkalmazottak gazdasági helyzetére vonatkozólag, túlnyomó részben férfiak válaszoltak; használható kérdőívet küldött be 150.056 férfi és 4487 nő kereskedelmi alkalmazott. A birodalom belügyminisztériuma, amely ezt az

anyagot feldolgozta és azt egy »A magánalkalmazottak gazdasági helyzete« című emlékiratban áttekinthetően összeállítva nyilvánosságra hozta, a női alkalmazottak részéről beétekezett kérdőívek számát sokkal kisebbnek jelezte, sem hogy azok mind a hat táblázatnál tekintetbe jöhetnek. Az I. táblázat a magánalkalmazottak hivatás szerinti csoportosítását tartalmazza az ország különböző részeiben; ebből kiténik, hogy a női alkalmazottak közül a kereskedelmi személyzetet választott a legnagyobb arányban: 72%-ig a férfi-kereskedősegédek 50%-ával szemben. A II. a) és II. b) táblázatok a kort, a családi állapotot, valamint a 18 évnél fiatalabb gyermekek számát és korát tüntetik fel. Feltűnő itt a női férfiak erős részvétele, míg a férjzett női alkalmazottak száma oly csekély, hogy tekintetbe sem vehető.

A III. a) és b) táblázatok a magánalkalmazottak jövedelmi viszonyaival és mellékjövedelmével foglalkoznak az illetők korának tekintetbevételével. – 10 jövedelmi fokozat szerepel, 1000 márkán aluli fizetéstől 3600 márkáig és azon felül. – A női alkalmazottak legnagyobb arányban a legalsó fokon vannak képviselve: 38.86%-kal, a legmagasabb fokon 0.10%-kal, míg a férfi-alkalmazottaknál előbbi fokozat 3.18%-ot, utóbbi 7.69%-ot tüntet fel. A jövedelmi átlag eszerint a nőknél 1135.38 márkára, a férfiaknál 2064.51 márkára rúg, vagyis az előbbi az utóbbinak csupán 55%-át teszi. A jövedelemnek hivatás és kor szerinti eloszlásánál a női alkalmazottak ismét kiesnek, mert itt csak legalább 5000 személyből álló csoportokat vettek tekintetbe. A férfiak legmagasabb fizetésüket 40-50 esztendőskorukban, a nők 20-33 éves korukban érik el.

A IV. és V. a) és b) számú táblázatok áttekintést nyújtanak a biztosítás alakjában már fennálló gondoskodás terjedelméről. A törvényes rokkantsági biztosításban résztvevő

	férfi	nő
58.12% kényszer alapján	92.44%	kényszer alapján
10.17% önkéntesen	1.13%	önkéntesen
összesen	68.29%	93.57%

még pedig férfiak túlnyomóan az V. (legmagasabb) bérosztályban, nők a IV-ikben. Az önkéntes biztosítás mindkét nemnél főleg a legmagasabb bérosztályra esik.

Az átlagos évi járulék eszerint egy heti betegség levonása után a férfi részére 18.36 márkát, a nő részére 15.30 márkát tenne ki, amelyek mindegyikének felét a munkaadó köteles fizetni.

Ezek szerint a rokkantsági járadék a fenti járulék alapján azon alkalmazottak javára, akik az 1891 január hó lén kelt birodalmi biztosításnak tagjai, a következő összegekre rúgna:

férfiak részére évenként	237.60	márka
nők	223.20	

35 éves biztosítási tartamnál, amely az átlagos szolgáltatésség tartamának megfelelő, hasonló járulékok mellett:

férfiak részére évenként	366.60	márka
nők	321.–	

Ezek a járadékok azonban az addig húzott jövedelemnek még csak a felét sem érik el.

Magán biztosítótársaságoknál biztosítva van 22.71%-a férfiaknak, átlagos 136.22 márkával fejenként és 6.67%-a nőknek, átlagos 63.04 márkával fejenként. Legkedveltebb

az életbiztosítás, utána következnek a balesetbiztosítás és utolsó sorban az özvegyi és nyugdíjbiztosítás.

A VI. a) és b) táblázatok a magánalkalmazottak állásnélküliségéről számolnak be az utolsó 5 esztendőben; a férfi-alkalmazottak 11%-kal szerepelnek, ami fejenként 30.2 napnak felel meg, a női alkalmazottak 21%-kal, ami fejenként 36.8 napot jelent. Az állásnélküliség mindkét nemnél a 20.25 évig terjedő korban a legnagyobb.

Az emlékirat második részét a nyugdíjbiztosításnak és a hátramaradottokról való gondoskodásnak költségkiszámítására szánták; ehhez a részhez matematikai kiszámítást csatoltak 9 számítási táblázattal. A kiszámításnál tekintetbe vették a bizottságnak azt a kívánságát, hogy a biztosítás az állami tisztviselőkre vonatkozó gondoskodást megközelítse, tehát a következő igényekre jogosítson: 10 esztendei járulékfizetés után rokkantsági járadékra; betöltött hatvan esztendőskor esetében agkori járadékra; 40 esztendei biztosítási tartam után az utójára húzott fizetés $\frac{3}{4}$ -részének magasságában, a rokkantsági járadék 40%-át tevő özvegyi járadékra; árva-járadékra, az özvegyi járadék $\frac{1}{5}$ -ének, illetve ha az anya elhalt, az özvegyi járadék $\frac{1}{2}$ -ának magasságában.

Ha ezekhez az előnyökhöz még hozzájárul a gyógykezelési költségekre való igény is, úgy az átlagos járulékok címén, amelyek az összes biztosításra kötelezett személyektől beszedendők lesznek, szükséges volna;

állandó fizetés	emelkedő fizetés
esetében	esetében
a jövedelem hány százaléka?	

ha csak a 40 esztendeig terjedő életkorú egyének jönnek számításba

13.91

18.88

ha az összes tekintetbe veendő egyének jönnek számba

14.36

19.01

Több táblázat mutatja, milyen egy szén vagy évi járulékok szükségesek a 60. és 65. életévben kezdődő rokkantsági és agkori járadékok elérésére, továbbá özvegyi és árva-járadékok biztosítására.

Ez az eredmény az érdekeltek körében általános csalódást okozott; ekkora járulékokra senki sem volt elkészülve és az emlékiratot az egész vonalon igen élénk, sőt helyenként meglehetősen szubjektív kritika tárgyává tették.

A következő ellenvetések hangzottak felt Az összes számításokat túlságos elővigyázatosan és kedvezőtlenül ejtették meg; a 3%-os kamatlábat a gyűjtendő tőkékre vonatkozólag túlságosan alacsonyra szabták; hiányzik az 50 márkányi birodalmi hozzájárulás, amelyet a birodalmi biztosítás ma minden járadéknak engedélyez; a munkaadók által fizetendő járulékokról nincsen szó; a kezelési költségeket kelletnél 20%-kal magasabban irányozták elő; ugyancsak magasak a gyógykezelésnek 8.15%-kal előirányzott költségei, mely utóbbi, tekintve a magasabb járadékokat, éppen megtakarításnak minősítendő. Az emlékirat alapját képező anyag nem kifogástalan, amennyiben a körkérdésben női férfiak túlságosan nagy számban, nők túlságosan kicsiny számban, mindkét nemből azonban különösen a jobban javadalmazottak vettek részt.

Végül az 1895. évi hivatási statisztika, amelyet az 1903-iki körkérdéssel való összehasonlítás végett igénybe vettek, a mai viszonyoknak már nem felelhet meg.

Mindez okoknál fogva a bizottságnak egy 1907 május 5-én tartott ülése elhatározta, hogy az emlékiratot alapos felülvizsgálatnak fogja alávetni és ellenemlékiratot fog kidolgozni. E célból előbb 5, majd 7 tagú bizottságot küldtek ki, 4 kereskedői és 3 technikai egyesület magánalkalmazottaiból; a női magánalkalmazottak nem voltak képviselve benne, minthogy a bizottsághoz addig csupán a berlini kereskedelmi alkalmazottak szövetségét alkotó női alkalmazottak tartoztak.

Az emlékirat megjelenése a különböző egyletek női alkalmazottait is tette készre, minthogy világosan mutatta, hogy ilyenmő biztosításnál a hivatást teljesítő nőnek magas járulékkerhekkel kellene ugyan viselnie, ezzel szemben azonban nem élvezné a megfelelő ellenszolgáltatást. A frankfurti női alkalmazottak kereskedelmi egyleteiből álló szövetségnek érdeme volt, hogy rábírt más szervezeteket is arra, hogy ezen fontos kérdéssel foglalkozzanak. Fischer-Offenbach, a német kereskedelmi egyletek szövetségének képviselője is felhívta a figyelmet arra, hogy a női magánalkalmazottaknak a biztosításnál való érdekeltsége eltér a férfi-kollégák érdekeltségétől j buzgó levelezés és a szövetség női képviselőivel folytatott személyes megbeszélések után ő is az ú. n. női követeléseket képviselte. A munkát ezen a téren e sorok írójára bízták, aki irányelveket dolgozott ki, amelyek hivatva voltak egyes fontosabb pontokat a nőegyesületek figyelmébe ajánlani. (Folytatjuk.)

SZEMLE.

A Magyarországi Nőegyesületek Szövetsége június 7. és 8.-án Aradon tartotta IV. évi közgyűlését, amelyen a 81 csatlakozott egyesületet mindössze 12 delegátus képviselte. A részvétlenségnek ez a sajnálatos jele mutatja, hogy eddig nem sikerült megértetni az egyesületek nagy részével a szövetkezés jelentőségét s az abban rejlő erőt. A közgyűlés tárgyalásain is meglátszott, hogy a Szövetség egész munkáját néhány ember, csaknem azt mondhatnánk: Rosenberg Augusztia alelnök egyedül végzi; mert akik őt nagy elfoglaltságában némileg megkímélni törekcsenek, azok is tisztán adminisztratív munkát végeznek. A Tanács tagjainak többsége távollétével tündöklött! Az alelnököt nagy, önfeláldozó munkájáért elismerés illeti meg; de egy egész ország nőegyesületeinek érdekeit egy ember sohasem képviselheti kellően.

A közgyűlés napirendjén a formális elintézendőkön kívül a Tanácsnak 4 előterjesztése szerepelt: 1. a pálinkamérések vasárnapi munkaszünete. 2. a Közoktatási Tanácsba kinevezendő nőtagok, 3. az anyaság védelme és biztosítása. 4. a cselédügy megvitatására hivatott szaktanácskozmány kérelmezése tárgyában. A 3. felterjesztéssel kapcsolatosan, dr. Dirner Gusztáv indítványa folytán, a Tanács felír a belügyminiszterhez, kérve a másodrendű bábaképesítés megszüntetését. Utólag, előkészít-

tetlenül került napirendre az adómentes létminimum fölemelés a gyermekek számával arányosan. Nézetünk szerint a kérelmezett 800-1200 K-ig emelkedő és nem minden egyes, hanem csak 2-2 gyermek után fokozódó létminimum nem felel meg a mai gazdasági viszonyoknak.

A közgyűlés fénypontját JÁSZAI MARI előadása képezte; a nagy művésznő lapunk múlt számában megjelent, Az emberirtó című cikkét olvasta fel, kibővítve néhány aktuális megjegyzéssel és idézettel. Előadásával felkeltette Arad egész intelligens közönségének érdeklődését a Szövetség munkája iránt; szívéhez szóló szavai, mesteri előadása gondolkodóba ejtettek nem egy aradi polgárt, aki eddig félvállról nézte, vagy nevetségesnek találta az alkohol elleni küzdelmet. Hála néki, amiért a nők szociális munkájának ezt a fontos részét annyi lelkesedéssel, önfeláldozással, mélységes komoly meggyőződéssel karolja fel! Sok közép-szerű, egocentrikus felfogású nő tanulhatna ettől a geniális asszonytól!

Megtanulhatnak most már nőegyesületeink is, hogy a Szövetséggel szemben anyagi és erkölcsi kötelezettségeik vannak, amelyeknek eddig csak kis részük tett eleget.

Az állami közoktatás ligája címen új egyesületet alakítottak a felekezeti oktatás teljes megszüntetésének hívei. Zigány Zoltán székesfővárosi tanár alaposan kimutatta bevezető beszédében, hogy a mai iskola minden fokozaton súlyos anyagi és szellemi következményeit viseli a felekezetek fenhatóságának és befolyásának. Az új egyesület elnökévé Agoston Péter jogakadémiai tanárt, a modern gondolkodás ismert bátor képviselőjét, választották meg.

Anya- és csecsemővédő egyesület alakult június 13-án, amelynek szervezetében – nagy örömmel láttuk – 3 alakulóban lévő jóléti intézmény egyesül. Alapszabályai magukban foglalják mindazokat a törekvéseket, amelyeket Henriette Fürth előadása keretében ismertetett 1906. február végén a Feministák Egyesületében, s amelyek a Magyarországi Nőegyesületek Szövetségének múlt télen tartott értekezletein tárgyalásra kerültek. Csúpan az állami gyermekvédelem intézményével nem látunk elég szoros kapcsolatot. Reméljük, hogy a 45-tagú tisztikar, a 125-tagú választmány és a 600-tagú hölgybizottság nem lesz akadály a új egyesület sikeres munkájának.

Női egyetemi hallgatók. A budapesti tudomány. egyetemre az idei második félévben 208 nőhallgató iratkozott. Ez a szám az egyes fakultások között a következőképen oszlik meg; filozófiai 139, orvosi 49, gyógyszerész 20.

Monstretüntetés a nők választójoga érdekében. Példátlanul áll az emberiség történelmében az az óriás

tüntetés, melyet az angol suffragistek rendeztek június 13. és 21-iki demonstrációjukkal. Június 13-án több mint 13 ezer főre menő lelkes csapat vonult fel London főbb utcáin az Albert Hallig. A társadalom minden rétegét képviselték a menetben résztvevő asszonyok, az egyszerű házi cseléd-től, a nurstól, a háziasszonytól a legmagasabb szellemi, vagyoni és születési arisztokráciáig. Az impozáns felvonulás méltó befejezése volt az Albert Hall őrjási termében tartott propagandisztikus előadás. Az antifeministák nagy meglepetésére nem történt semmi „botrány”, sőt a Daily Mail állítása szerint a demonstráció oly impozáns és méltóságteljes volt, hogy hasonló szervezést eddig a férfiak által vezetett mozgalmak közül egyik sem tud felmutatni. A 21-iki nagygyűlés a mi szemünkben szinte elképzelhetetlen arányokban folyt le. A suffragistek processzfője 7 csoportban vonult a Hyde Parkba, a gyűlés színhelyére. A résztvevőket külön vonatok hozták 70 vidéki városból a felvonulás kiindulási pontjára. A londoni nép a processziókat a legnagyobb lelkesedéssel kísérte. Útjukban a házakat virágokkal és a National Women's Social and Political Union zöld, fehér és biborszínű lobogójával díszítették. A Hyde Parkban 20 emelvényen az angol nőmozgalom 80 legkiválóbb szónoka tartott előadást, több mint 300.000 főnyi lelkes hallgatóság előtt. A szónoklatok befejeztével, jeladásra mind a 20 emelvényről egyszerre hirdették ki a következő határozati javaslatot: „A nagygyűlés felszólítja a kormányt, hogy további halasztások mellőzésével, adja meg a nőknek a választójogot.” A tüntetés természetesen nem marad eredmény nélkül, az angol konzervatív közvélemény már teljesen meg van hódítva a nők választójoga eszméjének, ami biztos sikert jelent a közel jövőben.

A női szavazatjogért küzdő genéve-i egyesület jogügyi bizottsága Máday Andor előadása alapján megállapította, hogy a genéve-i alkotmány szövege alapján, amely az özvegy és elvált nőket „polgároknak” tekint, a nők jogosan kérhetik a választói névjegyzékbe való felvételüket. A bizottság elnöke: Morsier képviselő útján az egyesületnek azt javasolta, hogy a genéve-i asszonyok között indítson mozgalmat aziránt, hogy közülük egyesek a választói névjegyzékbe való felvételüket kérik. Az egyesület a javaslatot magáévá tette.

A németországi női kereskedelmi alkalmazottak szövetsége. (Kaufmännischer Verband für weibliche Angestellte) utolsó egyévesi évét 23068 taggal zárta le, akik 58 helyi csoportot képeznek. 1907-ben 12538 állásüresedést és 13580 álláskeresést jelentettek be; véglegesen betöltötték 6316 állást, ideiglenesen 444-et. A fizetések az elmúlt évben emelkedést tüntettek fel. Állástalansága esetén 183 tag kapott összesen 4018 márka segélyt. Erősen növekedett a jogi tanácsadások száma, mely mintegy 3000-re rúg. 3 helyi csoportnak sikerült a továbbképzőiskolák kötelezővé tételét keresztülvinni. A szövetség átvette az év folyamán a dortmundi kereskedelmi leányiskolát és sokat költött ezenkívül is kereskedelmi tanfo-

lyamok és képzőintézetek támogatására. Résztvevett a magánalkalmazottak kötelező állami nyugdíjbiztosításáért folyó mozgalomban és sok fontos szakkérdésben intézett felterjesztéseket különböző hatóságokhoz. Vidéki fiókjainak a záróra és a vasárnapi munkaszünet kérdése adott sok dolgot.

Nők a vasút szolgálatában. Högsbro dán közlekedési miniszter rendeletet bocsájtott ki, melynek értelmében az államvasutak irodáiban alkalmazott tisztviselő-nők külső állomási szolgálatot is végezhetnek, ha a kezdő kísérletek beválnak. Tehát Dániában minden valószínűség szerint nemsokára női állomásfőnökök és női üzemfelügyelők is lesznek. Néhány kisebb magánvasútnál pl. az u. n. jütlandi „asszonyvasútnál” már évek óta végeznek nők külszolgálatot a legnagyobb sikerrel. Högsbro miniszter különben is ismeretes arról, hogy előszeretettel alkalmaz női erőket és ezért a női alkalmazottak jobban ragaszkodnak hozzá, mint a férfiak, kik a nőket előmenetelük akadályozóinak tekintik. Högsbro miniszter ezzel nem fizetésmegtakarítást akar elérni, hanem mindig szemmel tartja azt az elvet, hogy ugyanazon szolgálati ágban a nőnek a férfivel egyenlő érvényesülési joga van.

A legtöbb nőtaggal bíró német szakszervezet. A Népszava írja: A munkásnők szervezése eddigelé annyira nehézségbe ütközött, hogy sokan föladták a reményt, hogy a munkásnők valaha is jelentékenyebb számban szervezhetőek legyenek. A nő még mindig csak átmeneti állapotnak tekinti a gyárban való foglalkozást, de különben is erősen ki van fejlődve benne a vallásos érzés – ennél fogva sokak szerint nem igen alkalmas a modern szervezkedésre. A tapasztalat a legutóbbi években szerencsére rácsáfolt e föltevésekre. A német textilipari munkások szövetségének kimutatása a női munkások szerveztségének rohamos fejlődéséről tesz tanúságot. Míg a szövetségnek 1906. elején még csak 29.940 női tagja volt, addig az év végén már 41306 tagja volt; e létszám 1907 végén 46.457-re emelkedett. A férfitagoknál ellenben már nem volt ily rohamos az emelkedés, noha itt is szép fejlődéssel találkozunk. A férfitagok száma 1906. elején 51.868 volt; az év végén 70.441 és 1907 végén a taglétszám 79.983-ra rúgott. A textil munkások szövetségének az elmúlt év végén 126.440 tagja volt.

Nők mint múzeumi tisztviselők. A francia szépművészeti minisztérium rendeleti úton megnyitotta a nők előtt a múzeumi és könyvtartásügyi pályát. Németország nincs még ennyire e téren, bár van már egy női múzeumigazgatója Mestorf Emília tanár Kirlben, továbbá néhány női kiegészítő-tisztviselő a berlini Kaiser Friedrich-múzeumban és a weimari nagyhercegi múzeumban. Felügyelői állásokra azonban kizárólag férfiakat, többnyire kiszolgált katonákat alkalmaznak, akik vajmi keveset törődnek a művészettel. Holott ilyfajta állások nagyon alkalmasak volnának művelt nők számára, kiknek rendszeretete nemcsak a gyűjteményeiknek válnék javára, hanem a gondjaikra bízott műkincsek iránti érdeklődésből a múzeumok látogatóinak is hasznuk volna.

A mohamedán orosz nők mozgalma. Az orosz-országi orenburgi kerület mohamedán asszonyai a következő, helyzetüket érdekesen jellemző kérvényt intézték a дума mohamedán képviselőihez: „Habár a mi szent vallásunk szabadságot adott nekünk is, tudatlan, zsarnok férjeink szolgaságot kényszerítenek ránk s azt követelik tőlünk, hogy rabnő módjára tegyünk eleget minden szégyünknek. A mohamedán vallás törvényei megengedik a nőnek, hogy tanuljon, utazzék, ott lehessen a templomokban és Mekkába is elzarándokolhasson, sőt azt is megengedik e törvények, hogy a mohamedán nő részt vehessen a társas érintkezésben, leveleket váltson és jótékony egyesületeket szervezzen. A férjeink pedig megtiltják nekünk, hogy tanuljunk, sőt még azt sem egedik meg nekünk, hogy megismerkedjünk vallásunk törvényeivel, megtiltották nekünk a vallásos könyvek olvasását is. A mi papjaink, akik büszkén nevezik magukat tudósoknak, reakcionárius újságírókkal szövetségbe, valóságos hadjáratot indítottak a mohamedán nők emancipációja ellen s azt akarják, hogy örökös tudatlanságban maradjunk. Férjeink megfosztanak bennünket szabadságunktól s négy fal közé zárnak mint – rabokat. Ők azonban mindent megengednek maguknak. Annyi asszonyt visznek a házukhoz, amennyit csak akarnak. A mi sorsunk csak az állandó elnyomás s közülünk legtöbben már kora fiatalságukban elpusztulnak tüdővészben. A vallás törvényei megtiltják a mohamedán férfinek, hogy bűnös gondolattal tekintsen idegen nőkre. S mégis, sokan vannak közöttük, akik mulatni mennek fogadóba, kocsimákba és ott olyan nőkkel érintkeznek, akik szégyenére válnak a nemüknek. Mi, muzulmán nők, dicsértessék érte Allah, már igyekezzünk azon, hogy műveltségre, tudásra tegyünk szert s megismertük vallásunk törvényeit is, amelyek nem kárhoztatnak bennünket rabszolgaságra. Mi, mohamedán nők szintén emberek vagyunk! Mohamedán képviselők! A ti kötelességetek a mohamedán nők jogainak megvédése. Gondoskodjatok arról, hogy törvény övjon meg bennünket a zsarnok férjektől szenvedett elnyomás és kínzás ellen. Igen, a kínzás ellen! Mi vagyunk a fajunk anyái és mi tőlünk függ a fajunk szaporodása. Ha férjeink nem változtatják meg velünk szemben való viselkedésüket, majd eljön az idő, mikor ők is rabszolgaságra jutnak, azután pedig ki fog veszni az egész mohamedán faj.”

Nők az iskolaszékben. A svájci Appenzell kanton alkotmánymódosító törvény keretében kimondotta, hogy a nők iskolaszéki tagokká választhatók. A svájci nemzeti tanács Zürcher egyetemi tanár, képviselő előadása alapján megadta az új törvénynek a szövetségi jóváhagyást.

Nők egyházi szavazata. Geneve-ben az egyháznak és államnak a múlt évben történt szétválasztása folytán a kálvinizmus, amely eddig állami egyház volt, újra szervezkedik. Az egyház alkotmányának tárgyalásai során 3325 nő kérvénye alapján elvben a női szavazatjog mellett foglalt állást.

Különbféle hírek: A németalföldi egyetemek 383 nőhallgatója közül 62 filológiát, 128 természettudományokat, 111 orvosi tudományokat, 41 jogot, 37 technikai tudományokat és 4 teológiát hallgat. – Tudományos pályán működik jelenleg 4 női ügyvéd, 23 orvos,

17 fogorvos, 29 gyógyszerész, 5 iparfelügyelő. – Svédország mintegy 250 politikai hírlapja közül negyvenet absztinensek szerkesztenek és több mint 70 lap nem vesz fel az alkoholtólke szolgálatában álló hirdetéseket. Tout comme chez nous!

IRODALOM.

Willhelm Sidónia: Szerelem, házasság feminista tükörben. A nőkérdésre vonatkozó régi dokumentumokra emlékeztet ez az özönvíz előtti cím; pedig írója a modern nőmozgalomnak derék munkása. Ugyan miért és milyen tartalomhoz választhatta ezt az ósdi, hozzá még hivatalos hangzása címet?

Érdeklődéssel kezdek az olvasásához és meglepetéssel konstátálom, hogy a művecskét kéziratban láttam; még pedig vagy félesztendeje, mikor szerző véleményemet kérte arra nézve: alkalmas-e az tájékoztató röpiratnak a Feministák Egyesülete számára?

Válaszom körülbelül ez volt: a felhozott konkrét esetek nem annyira tipikusak, hogy mozgalmunk indokolására alkalmasak lehetnének; legfőleg 1-2 sikerült tárcát lehetne belőlük összeállítani. Az általános rész nem eléggé szabatos arra, hogy mintegy hivatalosan statuálhassa mozgalmunk elvi alapjait. Hozzátehetem most, hogy az orvoslandó bajok közül egyoldalúan kiemeli azokat, amelyek szerző szemében legsúlyosabbak, az orvoslásra szánt eszközökhöz indokolatlanul hozzászámítja azokat is, amelyek más mozgalmak fegyvertárában neki és közülünk akárhánynak kívánatosak, de a nőmozgalom programjába sohasem tartoztak. Ilyen pl. a közös terelés követelése.

Hogy ellenvéleményem nem akadályozhatta meg a könyv megjelenését, azon nem csodálkozom; hogy a sajtó kedvezően fogadja, annak csak örülhetek. De sajnálatos és káros félreértésnek tartom, hogy mind a sajtó, mind a nagyközönség a Feministák Egyesületének nyilatkozatát látja benne. Ennek egyik oka a szerző egyénisége, amely összeforrott a magyar nőmozgalom belső munkájával; másik két oka a hivatalos jellegű cím és a Feministák Egyesületét hirdető jegyzet; ezek mellőzésével nagy szolgálatot tett volna éppen annak a mozgalomnak, amelynek érdekeit munkájával bizonyára előmozdítani kívánta.

A munka irodalmi méltatására nem érzem magamat sem eléggé elfogulatlanak, sem hivatottnak. Lapunk közönségének fenti tájékoztatását ellenben kínos kötelességemnek tartom.

Glücklich Vilma.

KERESZTÉNY FEMINIZMUS.

Írta: HARKÁNYI EDE.

Ellenség és barát felismerése minden harcban nagyon fontos. A nőfelszabadítás híveit tehát a többi között az is érdekli, mit várhatnak a kereszténységtől? A múlt tapasztalásai nem módfelett vigasztalók, de talán a jelen és jövő több reménységgel kecsegtet? Ily szempontból vizsgáljuk Giesswein: a Társadalmi problémák és keresztény világnézet c. művét. (Szt. István társulat kiadása. Ára 1 kor.)

A könyvben kis hely jut a nőmozgalomnak. (173 lapból 13.)

Mindenekelőtt megtudjuk, hogy „a feminizmus a szociális problémának a nő helyzetére vonatkozó része, s e tekintetben szoros összefüggésben van az egyenlőség kérdésével” (129). Mily finom megkülönböztetések! Közönös ember egyszerűen azt mondaná, a feminizmus: egyenlőségűsítés.

A feminizmust, mondja továbbá szerző, „jogosultnak tekintjük a modern kultúra ama vadhajtásai miatt is, melyek a materializmus és naturalizmus talajából fakadva, a nőre csakugyan az inferioritás bélyegét sütöttek” (131). Ellenben „elvitathatatlan tény marad, hogy a nő helyzetének ázsiai fölfogását tulajdonképpen az evangélium szelleme törte meg” (133). Ez „elvitathatatlan tény” igazolására több szentire és egyházi íróra hivatkozik. Ezek között persze St. Hilarius, Chrysostomos, Tertullianus és egyéb atyák mondásaival nem dicsekedik és ezzel legalább ama vádnak teszi ki magát, hogy a történelmi problémát egyoldalúan világítja meg. És Culpa in eligendo: a mulasztás bűne. A Mâcon-i zsinat egyébre is ad alkalmat: „Bebel Die Frau und der Sozialismus c. „pártpolitikai pamfletmunkában” (133) azt állítja, hogy „a VI. században Mâconban (Franciaország) egybegyűlt zsinati atyák egy szótöbbséggel mondták ki azt a határozatot, hogy a nőnek csakugyan van lelke” (135). Bebelnek a kereszténység nőgyűlöletére vonatkozó nézeteit „sajnos, minden kritika nélkül átvette Charlotte Perkins Gilman „A nő gazdasági helyzete” című munkájában” (134). Tehát az atyák általában és a mâconi zsinaton jelenvoltak különösen nem kételkedtek a nő lelkében. Ebben mi sem kételkedhetünk, ha Giesswein e kijelentését olvassuk: „Mâconban a VI. században két zsinatot is tartottak s azok határozatai között a nőkérdésre vonatkozólag csak annyi fordul elő, hogy az egyik kánon szigorú kötelességévé teszi a püspöknek az özvegyek és árvák védelmét, a másik pedig tiltja a vérfertőző egybekeléseket. Mindez alig egyeztethető meg azzal a fölfogással, hogy a „nőnek nincs lelke” (135-6). Mégis gondolkodóba ejtget némely embert a következő jegyzet: „Toursi szent Gerelynek egy följegyzése különben élénk világot vet arra, hogy miként keletkeznek az enemű tudományos mesék, vagy hogy miként gyártják azokat mesterségesen. Azt mondja a nevezett író a frankok történetében (VIII. k. 20 f.), hogy az 585. mâconi zsinaton az egyik püspök – valószínűleg valamely szentírási hely magyarázatánál – azt a nézetet kockáztatta, hogy a latin homo (ember) kifejezés nem foglalja magában a nőt is. (Miként tényleg a latin homo, francia h o m m e gyakran a m u l i e r, femme szóval ellentétben áll.) Azonban a többi zsinati atyák az ószövetségi és újszövetségi szentírás szavaiból bebizonyították neki, hogy a szentírásban a homo kifejezés a nőt is magában foglalja. Itt tehát egy tisztán exegetikus kérdéstről volt szó, amelynél egyáltalában nincs mondva, hogy csak az az egy zsinati atya is kételkedett volna azon, hogy a nő bír-e olyan halhatatlan lélekkel, mint a férfi (136). Tehát a nőről mégis a szövegben jellegeteken kívül is esett szó. Vajjon ez tisztára exegetikus kérdés volt-e? Azok a szociológusok, kik az esetet említik, mind nemmel felelnek. Alkalmast az

alaposságáról híres Westermarck „The origin and growth of the moral ideas” (I. k. 663. lapja) c. műve szintén pártpolitikai pamflet... Ezt az embert is megfertőztette a modern szellem. Hogyan döntünk tehát ez ügyben? Gregoire de Tours históriájának magyarázásához nem értek oly jól, mint szerző; ezenfelül az én telkemet is terheli néhány pártpolitikai pamflet. Ezért oly szakemberhez fordulok, kinek a család és tulajdon védelmére írt művét a párisi Institut jutalommal tüntette ki 1850-ben a második császárság előestéjén, tehát a reakció uralkodása alatt. Már pedig köztudomás szerint az akadémiák és egyéb ily intézetek nagyon jól alkalmazkodnak a „korszellemhez.” Koenigswarter tehát korára és viszonyaira való tekintettel csak nem esik a modernizmus pápailag is elítélt bűnébe? Sajátságosképen e becületes, művelt és tudós író szerint, „a hímnem fensőbbiségébe vetett hit nemcsak a keleten uralkodott... hanem ... a középkori Európa keresztény népeisége a biblia, hagyomány és az egyházatyák tanításának befolyása alatt ugyané hitet táplálta”. E kijelentése igazolására Koenigswarter két tényre hivatkozik: 1. a Can. 13, Caus. XXXII. qu. 5.-re, mely szerint „Mulier non est facta ad imaginem Dei” (A nő nem készült Isten képmására) és 2. a - mâconi zsinatra. (Hist. de Torig, de la Famille en France 336-7). Alkalmast Koenigswarter, Bebel, Westermarck, sőt Gregoire de Tours is téved. Az pedig kétségtelen, hogy ama kijelentés, mely szerint a nő nem készült Isten képére szintén, ha nem is ezegetikus, úgy legalább nemi, azaz oly kérdés, mely Isten nemére vonatkozik. Ezen ne lepődjön meg senki: Hisz a középkorban afelett is vitatkoztak, hogy az anyalok hím-, avagy nőneműek. (E kérdést tudomásom szerint csak nálunk oldották meg részben: a magyar címerben szereplő anyaloknak hímneműeknek kell lenniök.) Vonjuk le az előadottakból a m ú lt következőseit: „Aki az evangéliumot és apostoli iratokat olvassa, már ezekből is meggyőződik, hogy a nő szerepe a keresztény társadalomban és a kereszténység terjesztésében is, bár nem azonosnak és egyformának, de egyenértékűnek van kontemplálva a férfiéval”. (Giesswein i. m. 134).

Nézzük most a jelent: Giesswein Bebel és Perkins Gilman után más író von a deresre: „És mivel van olyan feminizmus, mely a nő felszabadítását Novikow orosz szocialistával abban találja, hogy a házasságot a szabad egyesüléssel pótolja, azért kell, hogy legyen a magasabb idealizmustól áthatott keresztény feminizmus, mely a nőt az ázsiai állapotokba való visszaeséstől megóvjá, s ezzel együtt a mi nemzeti kultúránkat az elposványosodástól megmentse és megvédelmezzé” (140). Szegény Novikow sem érdemli meg a nyilvánosan kiosztott ütlegetek! Egyedüli bűne ama köztudomású igazság leszegezése, hogy „végső elemzésben országaink törvényes házasságának két lényeges szempontja ez: vagy a nő oly férfit talál, ki eltartja, ez a törvényes és tisztelt kurtizán alakja; vagy pedig a nő oly férfit talál, ki pénzért bizonyos nemi kielégítést ad neki, ez a törvényes és elfogadott Alfonz úr típusa”. (L'Affranchissement de la Femme 110). A házasság ilyen alakját kárhoztatja Novikow és helyette oly viszony után sóvárog, mely a szerelemre épül és csak addig áll fenn, míg a szerelem tart. De ezzel nem tör a család ellen, mely szerinte „természeti tény”, hanem

csak a házasság „társadalmi intékciját” kívánja módosítani (i. m. 123). Ezzel szemben Giesswein szerint: „Az igazi feminizmusnak ennél fogva, hogy feladatát valóban teljesíthesse, két szempontot nem szabad szem elöl tévesztenie. Az egyik az, hogy a nő számára megóvja a nőiességet... A másik szempont pedig az, hogy minden irányzat, mely a házassági köteleket támadja, egyszersmind a nő társadalmi helyzetére veszedelmessé válik, s minden intézmény, mely a családi életet védelmezi, ezzel a nőt is védelmezi” (139, 140).

Íme elérkeztünk a jó öreg nőiesség és házasság védelméhez. De hisz a nők ezrei köztudomás szerint nem azért prostituálják magukat, mivel Bebel, P. Gilman, Kowalewszky és egyéb „materialisztikus feministák” elveit követik, hanem, mert – éhesek! Már pedig a házasságnak és nőiességnek a prostitúció nem használ. E köztudomású tény megvilágítására csak egy esetet említek, mely mesterségem gyakorlása közben jutott tudomásomra: X. úr kerítónő révén megismerkedik Y. asszonnyal. Szeretőjének szerény viselkedése és jeggyűrűje kíváncsivá teszi. Kérdezősködik. Az asszony azért adja el magát, mert férje és gyermekei eltartására nem telik a konyhapénzből. „És nem fél attól, hogy ura rájön a dologra?” „Az sokkal becsületesebb annál, hogy csak sejténé azt a becstelenséget, mellyel azért a darab húsért fizetek, mit ebédre feltálatok”. Epilog: Tények bizonyossága szerint kishivatalnokok feleségeinek egész társaságát rendszeresen árúbabocsátotta ugyanaz a kerítónő. Saját testük árán így szereztek ők húst férjeik és gyermekeik számára... Számtalan hasonló eset szemlélése megmozgat valamit még azok bensőjében is, kik nem úzik hivatásszerűen a felebaráti szeretetet. A nőnek minden áron megélhetést kell adni! íme ez az egyre erősbödő kiáltás tölti be a művelt társadalmat. Ha a nő gyengébb a férfinél, úgy ez egy okkal több arra, hogy ama válaszfalakat lerontsuk, melyek az erősebb nemnek kedveznek. A régi istenítéleteknél a király páncéllal övezett emberével küzdött a mezítelen vádolt. Ma a kultúra vasingével és legtokéletesebb fegyvereivel látjuk el a férfit, a gyenge nőt pedig az ósdi nevelés roszdás Hm-lomjával bocsátjuk az élet harcába. Vajjon csoda-e, ha gyengébbnek bizonyul és elbukik? ... Ha igazság uralkodnék a társadalomban, talán fordítva történe a dolog. Ily túlzó igényeket ellenben senki sem támaszt. Csak azt követeljük, hogy ép azok ne kössék mesterséges korlátokkal gúzsba a nő kezét, kik gyengébb voltát hirdetik. A keresztény feminizmus pedig segítség helyett kenetteljes és igen határozatlan szavakkal traktálja az emberiség mostoha gyermekeit: „A nő fizikuma és élethivatása nem képesíti őt a termelésnél oly munkára, mellyel általánosságban a férfival versenyezni tudna, s azért, ahol a munkát csak materialisztikus szempontból tudják mérlegelni, ahol nem tudják fölfogni azt, hogy a nő az ő lelki életének gazdagságával, önfeláldozó szeretetével mennyi kincset hoz a társadalmi életbe, ott a nőnek a gazdasági versenyben és társadalmi pozícióban okvetlenül a rövidebbet kell húznia. S azért a nő gazdasági önállósításában óvakodni kell attól, hogy a nő a versenyküzdelemben, mint olcsóbb munkaerő, n. helyezkedjék szembe a férfiuval. A mai gazdasági életben is fönn kell tartani a neki megfelelő hivatásköröket férfiuinak és nőnek, bár a határmesgye nem esik össze a

régivel. Azt hiszem, ha a feminisztikus mozgalom az ő törekvéseiben az etikai szempontokat figyelembe veszi, akkor a nő gazdasági önállósítása – a jelzett korlátok között – nem lazítja a családi élet kötelékét, hanem inkább megszadadítja attól a kissé materialisztikus ízű portól, mely azt a modern gazdasági élet mellett belepte” (389).

Összefoglalom az előadottakra épített nézetemet. A nő gazdasági felszabadítása okvetlenül szellemi tökéletesedésével jár együtt. Ez pedig kellemetlen azokra nézve, akik ily módon elvesztik a tudatlan rajongók ama nagy hadseregét, melyre földi hatalmuk épül. Miként a szervezett munkásság gazdasági harcának szellemi együttműködője nagy csapásokat mért az egyházra, ép úgy a nő felszabadítását is okvetlenül megsínylik a tételes vallások. íme az etikai szempont egyik oldala. Másrészt a vallás csak addig uralkodik a lelkeken, míg a tényleges állapotokat elfogadja. Az egyháznak a kapitalista rendet ép úgy szentesítenie kellett, mint a hűbérít; a Bourbonoktól ép oly kevéssé tagadhatta meg áldását, mint I. Napóleontól – míg császár volt. Ha ezt nem teszi, úgy megszűnik világi hatalma. Ezért kell a lehetőségig gátolt haladás tényeivel számolnia; ezért szegezi ma az elhatalmasodó szocializmus mellének a keresztény szocializmust; ezért fogadná el a jövőben a kollektívizmust; ezért teremti majd meg a feminizmus térfoglalásával arányban a keresztény feminizmust. Budavár visszafoglalása előtt már napokkal fehér zsebkendőket szereztek az olasz helyőrség katonái. A döntő rohamnál a bástyák tetejére kapaszkodó honvédekra még egy utolsó sortűzet adtak, azután feltűzték szuronyaikra a megadás fehér jelét. Mióta a kereszténység uralkodó vallás, a dolgozók szükségyszerűségétől ösztökélve a meglévő védelmében szakasztott így járt el minden új társadalmi mozgalommal. A feminizmus sem várhat egyéb elbánást. Mozgalomunk diadalának napján a Cathreinek, Gallovichok, Prohászok és Qessweinek nem egész tiszta, világos és őszinte műveit tüzi majd szuronyaira az egyház, feltéve, hogy a társadalom újabb alakulását is – túléli.

ALUDNI!

Írta: CSEHOV ANTAL.

Éjszaka volt. Warka a 13 éves gyerekleány a bölcsőt ringatta és alig hallhatóan dúdolt hozzá. egy altatódalt.

A szentkép előtt zöld mécses égett. A két fal között egy kifestett kötélén pelenkák és fekete nadrágok lógtak. A mécses fénye zöld foltot vetett a menyezetre, a pelenkák és nadrágok pedig hosszú árnyékot vetettek a kályhára, a bölcsőre és Warkára. Ha a mécses fellobbant, a zöld folt és az árnyak mintha életre keltek volna, akárcsak a szél mozgatta volna őket. A szoba levegője nehéz volt, étel- és cipésműhelyszag vetekedtek benne egymással.

A gyerek sírt. Már régen belefáradt a sírásba, rekedt is volt, de azért tovább sírt, anélkül, hogy sejtetni lehetett volna, vajjon mikor nagyja abba. Warka igen nagyon szere-

tett volna aludni. A szeme lecsukódott, a feje előre hanyatlott és a torkában erős fájdalmat érzett. Alig tudta a szemét nyitva tartani és az ajkait mozgatni. Az arca száraz és merev volt, a feje mintha akkora lett volna, mint egy gombostűé.

A tűzhely mögött tücsök cirpelt. A szomszéd szobában hortyogott a cipész meg a legénye, a bölcső nyikorgott és Warka az altatódalt dúdolta. Az éjszaka csöndjében mindez álmosító zenévé olvadt össze, aminőt oly szívesen hall az ember, ha ágyában fekszik. Így azonban izgató és kínzó volt, mert álomra ösztökölt, aludni pedig nem lehetett. Ha Warka istenments elalszik, a suszterné biztosan megveri. A mécses lobogott, a zöld folt és az árnyak mozogtak és Warka félig alvó, félig éber agyvelejében ködös álmokképekké váltak. Sötét felhőket látott, melyek egymást kergették az égen és sírtak mint a kis gyerekek. Szél kerekedett; a felhők eltűntek, helyettük széles, kásaszerű iszappal borított országutat látott Warka. Kocsik jártak az országúton, batyut cipelő emberek vánszorogtak, árnyak lebegtek. Hideg, sötét ködön keresztül kétoldalt erdő látszott. Az árnyak és a bátyus emberek egyszerre hirtelen az iszapba zuhantak. „Miért”? kérdezte Warka. „Aludni, aludni akarunk”, felelték. Elkezdtek aludni mélyen és édesen, de a táviróoszlopokon varjak és csókák ültek és sírtak mint a kis gyerekek, hogy felkeltsék őket.

Warka tovább dúdolta az altatódalt és egyszerre csak egy sötét, dohos odúban találta magát.

A padlón elhalt atyja vonaglott. Nem látta, de hallotta, hogyan veti magát ide-oda és nyög fájdalmában. Azt mondta, megrepedt valami benne. Fájdalmi annyira fokozódtak, hogy egy szót sem tudott kiejteni. Kínosan lélegzett és a fogai vacogtak.

Warka anyja, Pelagea elszaladt a kastélyba bejelenteni az uraságnak, hogy Jefim halálán van. Régen elment már, mindjárt vissza kellett jönnie. Warka a kályha mögött fekve hallgatta atyja hörgését. Azután egy kocsit hallott a házikó előtt megállni. Az uraságnál volt egy fiatal orvos látogatóban, azt küldték el Jefimhez. Az orvos belépett. Látni nem lehetett a sötétben, csak köhögéséről és az ajtó nyíikorgásáról tudta Warka, hogy megérkezett.

„Gyújtsatok lámpát”, mondta az orvos.

Jefim csak hörgéssel válaszolt.

Pelagea a kályhához futott gyújtót keresni, így múlt el egy perc. Végre az orvos talált a zsebében egy szál gyújtót.

Pelagea kiszaladt és egy darab idő múlva egy kis gyertyamaradékkal tért vissza. Meggyújtották.

Jefim arca égett. A szeme csillogott, a pillantása pedig oly átható volt, mintha keresztül akart volna nézni az orvoson is, meg a falakon is.

„No, mi baj?” Kérdezte az orvos, fölője hajolva. „Régen beteg vagy már?”

„Miért, nagyságos uram? Itt van már az ideje a meghalásnak. Nem kell tovább élnem.”

„Dehogysé. meg fogunk gyógyítani.”

„Ahogy a nagyságos úr parancsolja... Köszönöm szépen, de én tudom ... Ha a halál jön, akkor vége mindennek.”

Az orvos egy negyedórahosszat vizsgálta Jefimét, akkor felállt és így szólt:

„Én nem tudok rajtad segíteni. Be kell menned a kórházba, ott majd megoperálnak. De azonnal menj. Rögtön. Késő van ugyan, biztosan mindenki alszik már a kórházban, de nem baj, azért odamehetsz, majd adok veled egy pár sort. Hallod? Siess!”

„De hogyan menjen a kórházba? – kérdezte Pelagea, hiszen nincsenek lovaink.”

„Nem tesz semmit, majd megkérem az uraságot, hogy küldjön kocsit.”

Az orvos elment, a gyertya kialudt és megint csak a hörgés hallatszott. Félóra múlva kocsi állt meg a ház előtt. Az uraság küldte a kocsit, hogy Jefim a kórházba mehessen. Jefim felkészült és elment.

Reggel lett, szép világos reggel. Pelagea nem volt otthon. Elment a kórházba, hogy megtudja, mi történt Jefimmel. Warka gyereksírást hallott és egy hangot, amely halkan altatódalt dúdolt.

Pelagea visszajött, keresztet vetett magára és suttogva mondat

„Még az éjszaka megoperálták és reggelre vége volt. Az Úr legyen irgalmas szegény lelkének. Azt mondták, későn jött, korábban kellett volna megoperálni.”

Warka kiment az erdőbe sírni.

Hirtelen olyan ütést érzett a nyakán, hogy a homlokával nekiesett egy fának.

Felvetette a szemét és a cipész állt előtte.

„Mi ez, te nyomorult kölyök? A gyerek sír és te alszol?” ordította.

Durván megráncigálta a fülét. Warka megrázkódott, elkezdte a gyereket ringatni és halkan dúdolta az altatódalt. A zöld folt és az árnyékok mozogtak, integettek és csakhamar megint úrrá lettek felette. Megint a széles, sáros országúton volt. A bátyus emberek lefeküdtek és mélyen aludtak. Warka nézegette őket és közben nagy kedve támadt neki is az alvásra. Szívesen lefeküdt volna melléjük, de mellette ment az anyja, Pelagea, aki sietésre nógatta. A városba mentek szolgálatba szegődni.

„Az isten nevében, könyörgött az anyja a járókelőknek, adjatok alamizsnát.”

„Add ide a gyereket!” válaszolt egy ismerős hang. „Add ide a gyereket”, ismételte, de most már haragosan. „Csak nem alszol talán?”

Warka fölugrott, körülnézett és megértette, miről van szó. Nem volt itt se országút, se

emberek, se Pelagea, hanem a szoba közepén áll az asszonya, a cipész felesége, aki a gyereket akarta megszoptatni. Mialatt az erős, szélesvállú asszony a gyerekekkel bibelődött, Warka mellette állt és várta, hogy elkészüljön. Kint már derengett a hajnal, az árnyékok és a zöld folt lassankint elhalványodtak. Közlekedett a reggel.

„Fogd a gyereket!” parancsolta az asszony, mialatt a ruháját rendbeszedte. „Ugy ordít, mintha nyúznák.”

Warka elvette a gyereket, lefektette és újra elkezdte ringatni.

A zöld folt és az árnyékok eltűntek, semmi sem zavarhatta már Warka gondolatait. De aludni akart, úgy mint azelőtt, aludni, aludni. A bölcső szülte hajtva a fejét, egész testével ringatta azt, hogy még inkább küzdjön az álom ellen, de hiába, a szemei lecsukódtak, a feje nehéz volt.

„Warka, fűts be!” kiáltotta a háziasszony a másik szobából.

Ez azt jelentette, hogy itt a felkelés ideje, a napi munka kezdete. Warka otthagya a bölcsőt és kiment a kamrába fáért. Szívesen tette, mert járás közben nem volt olyan álmos, mint amikor a bölcső mellett ült.

Fát hozott, befutott és szinte érezte, hogy éled fel merevségéből az arca és tisztulnak a gondolatai.

„Warka, tedd fel a szamovárt!” parancsolta az asszony.

Warka egy fahasábból szilánkot hasított és meggyújtotta. Alig dugta a szamovár alá, újabb parancsot kapott;

„Warka, tisztítsd ki az úrnak a kalucsniját.”

Leült a földre kalucsnit tisztogatni és arra gondolt, milyen kellemes volna fejét egy nagy mély kalucsniba dugni és álmodni. A kalucsnit hirtelen elkezdett nőni és csakhamar kitöltötte az egész szobát. Warkának kiesett a kefe a kezéből, de rögtön összerázkódott, erőszakkal felrántotta a szemét és igyekezett a dolgokat olyan éberén nézni, hogy ne nőjjenek és ne táncoljanak a szeme előtt.

„Warka, mosd le kint a lépcsőt, kisül az ember szeme a szégyentől.”

Warka felmosta a lépcsőt, kitakarította a szobákat, befűtötte a második kályhát és elszaladt a boltba. Annyi volt a dolga, hogy egyetlen szabad perce sem akadt.

Legnehezebb volt azonban csöndesen állni a konyhaasztal előtt és burgonyát hámozni. A feje le-lekonyult, a burgonyák táncoltak a szeme előtt és a kés kiesett a kezéből. De a kövér, haragos, piszkoskezü asszony mindig a nyomában volt és úgy parancsolgatott neki, hogy szinte zúgott bele a füle. Kínos volt az asztalnál felszolgálni, mosni és vasalni. Voltak

pillanatok, amidőn Warkának kedve lett volna, senkivel sem törődve, magát a padlóra dobni és aludni.

A nap végére járt és mialatt Warka a napnyugtát figyelte, összehunyorította merev szemhéjait és mosolygott, anélkül, hogy tudná, minek örül. Az esti köd hízelegve lebegett fájó szemei körül és álmodt, erősítő álmodt ígért neki.

A gazdája vendégeket kapott.

„Warka, készítsd elő a szamovárt!”

A szamovár kicsi volt és ötször kellett újra felforralni, amíg valamennyi vendég el volt látva teával. A tea után Warka egy álló órahosszat egy helyben állt és várta a parancsokat.

„Warka szaladj, hozz három üveg sört!”

Nagynehezen megmozdult, elment és egész úton futott, hogy valamiképpen el ne aludjék.

„Warka, szaladj pálinkáért! Hol a dugóhúzó? Tisztogasd meg gyorsan ezt a heringet!”

Végre nagysokára elmentek a vendégek, a tüzet eloltották, a házbeliek aludni mentek.

„Warka, ringasd a gyereket.”

Ez volt a háziasszony utolsó parancsa.

A tüzhelyen cirpelt a tücsök. A zöld folt, a nadrágok és pelenkák árnyékai megint eltompították Warka érzékeit.

És újra dúdolta az altatódalt.

A gyerek sírt, alig győzte már erővel, de mégis csak tovább sírt.

Warka ismét látta a város országútját, a batyukat cipelő embereket, Pelageát, Jefimet. Megértett mindent, felismerte valamennyit, csak azt nem tudta felfogni félálmában, hogy mi csoda hatalom veri bilincsbe a kezét-lábát, úgy, hogy belepusztul. Körülnézett, kereste ezt az ismeretlen hatalmat, de nem találta meg. Minden erejét megfeszítve kezdett figyelni, felnézett a libegő zöld fényre, figyelte a gyereksírást és – megtalálta az életét megrontó ellenséget.

Az ellenség – a gyerek volt.

Nevetett és azon csodálkozott, hogy miért nem jött rá erre előbb, holott olyan egyszerű volt. A zöld folt, az árnyak, a tücsök, mintha mind nevettek és csodálkoztak volna.

Warka felkelt a székről és széles nevetéssel fel-alá járkált a szobában. Egy veszedelmes érzés kerítette a hatalmába. Az a gondolat, hogy a gyerek kezét-lábát összekötözve azonnal megszabaduljon tőle, kellemes volt neki, sőt izgatta. Elpusztítani a gyereket és azután aludni, aludni...

Mosolygott, kezével megfenyegette a zöld foltot, odament a bölcsőhöz és a gyerek fölé hajolt. Megfojtotta, azután gyorsan lefeküdt a földre, nevetve örömeiben, hogy végre ő is alhatik és egy perc múlva olyan mélyen aludt, mint egy halott.

Fordította: G. J.

Külön meghívókat és értesítéseket nem küldünk.

A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE HIVATALOS ÉRTESETÉSEI.

Postatak. 17764.
TÉLEFÓN 80-75.
Egyesületi helyiség:
VI., Andrássy-út 83.

ÖSSZEJÖVETELEK JÚLIUS HAVÁBAN.

Minden szerdán este 1/9 órakor a budai Várkert kioskban (Várkert-rakpart).

KIRÁNDULÁSOK: 12-én. Visegrádra. Indulás reggel 8 óra 30 perc a nyugati p. u.-ról. Vissza hajón jövőnk. Útiköltség 2 korona.

26-án Hűvösvölgy - Mária Remete - Kálvária - Solyvár. Találkozás az egyesületben reggel 8 órakor.

Mind a szerdai összejövetelekre, mind a fent jelzett kirándulásokra kérjük a tagtársak megjelenését minél nagyobb számban.

Üdülőttelepünk június 16-án nyílt meg Balaton-Lellén. Tagtársaink igen jól érzik ott magukat, amint tudósításaikból értesülünk. Az üdülőttelepnek szeptember első felében igénybevételére lehet még jelentkezni. Julius és augusztus hónapokra előjegyzések történtek minden rendelkezésünkre álló helyre; erre az időre tehát csakis arra az esetre fogadhatunk el jelentkezést, ha valaki visszalépne. Az üdülőttelep igénybevétele tagtársaink részére teljesen díjtalan; a lakást, fürdőt, gyógydíjat egyesületünk fedezi, az ellátásért 3 K-t kell fizetni naponként a szálloda tulajdonosának. Adományokat üdülőttelepünk céljára köszönettel fogadunk.

Júniusi krónika. Az elmúlt hónapban a tropikus hőség megakasztotta nagyobb akciók indítását; különösebb munkáról ezért nem számolhatunk be.

Pünkösdkor tartotta a Magyarországi Nőegyesületek Szövetsége Aradon közgyűlését, melyen egyesületünket Schwimmer Rózsa képviselte. Egyesületünk titkára Nagyváradon járt és látogatta az ottani fiókegyesületet, melynek megállapodott a nagyváradai egyesület tisztikarával annak munkatervére vonatkozólag.

Két választmányi ülést tartottunk az elmúlt hónapban. Az elsőt elhatároztuk, hogy a főváros összes polgári iskolái IV. osztályában tájékoztató nyomtatványokat osztatunk szét, amelyekben figyelmeztetjük a pályánkra készülő leányokat és azok szülőit, hogy a nyilvános női kereskedelmi iskola elvégzése feltétlenül szükséges a tisztviselői pályán. Hogy ez iskola elvégzése nélkül a gyors- és gépírás elsajátítása semmit sem ér. Felhívtuk ezenkívül a kereskedelmi iskolát végzett leányok figyelmét egyesületünk állásközvetítőjére és továbbképző tanfolyamaira, amelyeken a könyvvitel, gyors- és gépírás, német, angol nyelv stb. stb. elsajátítható.

A másíknak tárgya Schnur Nelly pénztáros leköszönése volt. A választmány a pénztáros lemondását tudomásul vette, köszönetét legezve ki Schnur Nelly tagtárs önzetlen buzgó működéséért, mellyel éveken át segítette egyesületi munkánkat. A pénztár kezelését Klein Frida tagtárs vállalta el.

A Nők Választójoga Világszövetségének Amsterdamban tartott kongresszusán egyesületünket Grossmann Janka alelnök képviselte; a kongresszus munkájában tagtársaink közül részt vettek azonkívül Taubner Margit, Schwimmer Rózsa és Szabados Klotild.

Egyesületünk munkája még sokkal hathatósabb és értékesebb volna, ha tagtársaink összessége érdeklődne iránta. Így legtöbb tagtársunk alig látogatja az egyesületet, nem veszi ki részét azokból az előnyökből, melyeket a tagokkal való személyes érintkezés magában rejt.

Nem csupán a szervezetlen, egyesületünkől távol álló kartársak tájékoztatlanok pályánk körülményeire, egyes szakmák speciális viszonyaira, a munkadíjakra, a munkaidőre vonatkozólag, hanem egyesületünkhöz tartozó igen sok tagtársunk gyakran szintén begubózza magát egy-egy állásban, nem törődve pályánk általános viszonyai iránt.

Olykor évek múlva panaszolja egy-egy tagtársunk, hogy csekély fizetéssel, szabadságidő nélkül töltött el sok időt egy állásban és amikor végre megunta a várást és fizetésjavítást kért, főnöke azzal válaszolt: „Nőnek nem fizetek többet.” Figyelmeztetjük a tisztelt tagtársakat, hogy csakis személyes eszmecsere útján (erre igen alkalmasak nyáron szerdai összejöveteleink a Várkert-kioszkban) ismerik meg pályánk feltételeit; csak ezek ismeretével vehetnek részt az egyesület munkájában, saját javukra.

Az egyesület állásközvetítőjének megkerülésével senkise vállaljon munkát, mert csakis így javíthatjuk a fizetési feltételeket, ha központosíthatjuk a kínálatot. Erre a körülményre felkeli hívunk a szervezetlen kartársak figyelmét is.

Újabb kedvezmény. Lukácsfürdői uszodajegyek 64 fillérért kaphatók egyesületünkben. Hazai fürdőhelyek egyesületi ajánlás alapján tagtársainkat kedvezményben részesítik.

A bánásmód. Sch. P. tagtársunk jelenti, hogy a László Ferenc cég főnöke (Múzeum-körút 2.) „a marha istenét az apjának” kifejezéssel cifrázta a hozzá intézett beszédet. Figyelmeztetjük tagtársainkat, hogy e cégnél ne vállaljanak alkalmazást.

Pécs.

Május 1-én az Otthon-palotában levő Ker. Alk. Egyesületétől albérlébe vett szép, nagy termünkbe költözködtünk, amelyet tagjaink buzgalma és áldozatkészsége folytán rövidesen igen kényelmessé varázsoltunk.

Állásközvetítésünk fejlesztése érdekében körleveleket bocsátottunk ki, valamint arra a helybeli lapokban miud a főnökök, mind az állást kereső kartársak figyelmét felhívtuk. Ezideig tagunkat sikerült elhelyeznünk.

Május 10-én a Kossuth-szobor leleplezésén testületileg

részt vettünk, egyesületünk koszorúját elnökünk, dr. Rosen-spitz Berta tette le.

Május 18-diki társas összejövetelünkön elnök indítványára mozgalom indult meg az irányban, hogy a helybeli hivatalokban alkalmazott tisztviselőket tömeges belépésre buzdítsuk.

Tagjaink száma május és június hó folyamán hárommal szaporodott. Városunk legidősb tisztviselője, Hirsch Lajosné, ki most ünnepelte állása elfoglalásának 25-dik évfordulóját, tagjaink sorába lépett.

Karpf Berta tagtársunk, aki 14 éven keresztül volt egy helybeli papírkereskedés tisztviselője, papírkereskedést nyit és mi sem természetesebb, minthogy tagjaink igyekezni fognak tőlük telhetőleg őt vállalkozásában támogatni, illetőleg pártolni.

Sajnos, egyesületünknek gyásza is van. Egyesületünk egy örökké mosolygó, vígkedélyű, buzgó tagja, Pendl Ilona meghalt. Egyesületünk ügyei iránt súlyos betegsége alatt is érdeklődött és mint zeneértő a betegségéből is hozzájárult egy tervbe vett kedélyes este programjának összeállításához.

Temetésén testületileg vettünk részt, kedves, örökké emlékezetünkben élő halottunk ravatalára koszorút helyeztünk.

A nyár folyamára több akadály folytán német kurzust létesíteni nem sikerült; a szept. 1-én megnyitandóra azonban tagjaink tömegesen jelentkeznek.

Állásközvetítőnk útján június havában csak egy tagot sikerült egy szerény álláshoz juttatni. Tagjaink száma 3 rendes taggal szaporodott. A meleg időre való tekintettel, összejöveteleinket csak egyszer hetenként, vasárnap d. e. tartjuk meg.

A 14-én rendezett Jakabhegyi kirándulás fölöttébb sikeresnek mondható, amennyiben azon tagjaink majdnem teljes számmal, valamint azok hozzátartozói is részt vettek.

Kirándulásunk kellemességét fokozta Récei Karolin, Fürst Berta és Fürst Janka tagtársak által rögtönzött hangverseny.

Fridrich Margit tagtársunk az ilyen kirándulásainkról fényképfelvételeket készít, ami nemcsak kellemes emlék tagjaink számára, hanem annak elárúsítása még némi jövedelmet is biztosít egyesületünk pénztárának.

Július 4-én. Szentkútra rándulunk, amely kirándulóhely 2 órányira van Pécestől. Indulás reggel 5 órakor. Összejövetel a Széchenyi-téren.

KERTÉSZ TERÉZ.

Szombathely.

Június hó folyamán említésre méltó dolog nem történt egyesületünkben; 1 rendes és 1 pártoló tag jelentkezett felvételre.

A legközelebbi jövőre nézve a következőket határozta el a választmány: a németnyelvi tanfolyamot július-augusztus hónapokra felfüggesztjük. Kaufmann Adolfiné pártoló tagunk meghívására, aki a tanfolyamot a legnagyobb önzetlenséggel és fáradhatatlan buzgalommal vezette 6 hónapon át, tanügyi bizottságunk a június 28-i utolsó német órán megjelent és meggyőződött a tanítványok örvendetes haladásáról. A tanfolyamot szeptemberben folytatjuk.

A könyvtáros, Aczél Erzsí, hónapokig tartó távol-

léte folytán, dr. Feldmann Bódogné pártoló tagunk vállalkozott arra, hogy könyveinkről jegyzéket készít, azokat nyilvántartja és július 13-ától kezdve minden hétfőn 6-8-ig az olvasni vágyó tagoknak könyvkiosztás céljából rendelkezésére áll. Annál örvendetesebb az ő szívéssége, mert tudomásunk szerint a kereskedelmi alkalmazottak szakegyletének könyvtára, amelyet tagtársaink is igénybe vehetnek, a 2 nyári hónap alatt zárva lesz és így mindamelllett lesz a tagoknak alkalmuk, hogy jó olvasmányhoz jussanak.

Minthogy a június 14-i kirándulás kitűnően sikerült, a tagok kívánságára ugyancsak egész napra terjedő kirándulást rendezünk július 12-én, még pedig a következő programmal: Indulás reggel 6 óra 30 perckor vonaton Rohoncra; onnét a „Faludi völgy”-be, a gyakorlottabb gyaloglók pedig az „Írottó”-re sétálnak. Ebéd a Faludi völgyben lesz, ahol az „Írottó”-ról visszatért csapattal együtt töltjük a délutánt, A 9 óra 27 perckor induló vonattal Szombathelyre érkezünk este 10 óra 18 perckor. Kedvezőtlen idő esetén a kirándulást a következő vasárnapra halászzjuk.

E helyen hívom fel tagtársaink figyelmét balatonlellei üdülőtelepünkre, ahol egyik szombathelyi tagtársunk már élvezzi a Balaton hős hullámain. Jelentkezéseket még elfogad a Nőtisztviselők Országos Egyesülete (Budapest, VI. Andrassy-út 83.)

Olvassuk lapunkat figyelmesen! Fizesünk pontosan tagdíjakat!

TROMBITÁS ERZSI.

Nagyvárad.

A legutóbbi választmányi ülés nagy sajnálattal vette tudomásul, hogy Redényi kartársunk, a körülmények alakulása folytán, ideiglenesen, de visszavonhatatlanul lemond ügyvezetői tisztségéről; eddigi buzgó működéséért a választmány jegyzőkönyvi köszönetét fejezte ki. Egyben elhatározta, hogy az ügyvezetői állást egyelőre betöltetlenül hagyja s az avval járó munkát a választmány tagjai felváltva vállalják magukra.

Minden szerdán este 8 óra után hivatalos órát tartunk.

Egyesületünk pénztárosa, Salánky Gizella, ez úton is felkéri a tagtársakat: szolgáltassák be tagsági díjukat pontosan, amennyiben a pénzbeszedő nem jelentkeznek, magában az egyesületi helyiségben.

Gárdos Berta titkár jelenti a választmánynak, hogy a Nőtisztviselők Orsz. Egyesületének titkára, Willheim Szidónia Nagyváradon járt és több tagtársunkkal érintkezésbe lépett, kintartásra buzdítva és tanácsokkal látva el őket.

LEINWAND ETEL.

Fürdőhelyek gyógytermeiben követeljük a Nő és a Társadalom folyóiratot!

Az egyesületek tagjai mindenkor elsősorban a hivatalos közleményeket olvassák el!

Ügyvezetőség:
VI., Kemnitzer-u. 19.
Pénztáros:
HELLERNÉ BOLBERITZ GEORGINA
V., Arany János-u. 1.

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI.

Tagsági díj tetszés szerint; legalább évi 6 korona.

**GYAKORLATI
TANÁCSADÓ**
V. ker., Mária Valéria-
utca 12., II. em.
Pénteken este 6—8-ig.

Júliusi teendők. Egyesületünk politikai bizottsága elhatározta, hogy összes tagtársainkhoz a következő kérést intézi: szíveskedjenek mindenütt, ahol képviselők beszámolót tartanak, kérdést intézni hozzájuk: milyen álláspontot foglalnak el a nők választójoga tárgyában? Rendkívül fontos, hogy ez a kérdés most országszerte megbeszélés, vitatkozás tárgyát képezze, hogy az őszi döntés előtt kialakulhasson a közvélemény. **MINDEN LEVELÜNKRE TEGYÜNK VÁLASZTÓJOGI BÉLYEGET!** Kapható irodánkban. Egyesületünk irodájának vezetője, Pogány Paula tagtársunk, tanácsadónk hivatalos óráit (I. fent) nyáron is megtartja; kérjük a Bpsten maradó tagtársakat, keressék fel őt ott minél gyakrabban. Délben 1-2 óra közt 2-27. telefonszám alatt szívesen ad felvilágosítást minden egyesületi ügyről. Szerdán este 8 óra után a nőtisztviselők összejövetelén, a budai kioszkban található. Vidéki tagtársainkat is kérjük, hogy ha Budapesten átutaznak, lépjenek vele érintkezésbe.

Július 15-én, szerdán este 8 órakor a várkerti kioszkban: **BESZÁMOLÓ AZ AMSTERDAM KONGRESSZUSRÓL.** Tartják a visszatért tagtársak. Első sorban a politikai bizottság tagjait kérjük: vegyenek részt ezen az összejövetelen. Minden érdeklődő tagtársat szívesen látunk.

Adományok. Egyesületünk politikai propagandájára Ivándi Gézáné 20 K-t, Kurzweil Gáspárné, Singer Józsefné, Singer Leoné 10-10 K-t, Teller Alice 2 K-t küldött. Köszönettel nyugtázzuk ezeket és kérjük tagtársainkat: igyekezzenek a mostani döntő időszakban egyesületünket anyagilag megerősíteni, hogy eszméink érdekében kellő propagandát fejthessünk ki. Vegyenek példát az angol nők áldozatkészségéről! Egyetlen demonstrációjukra 9000 £ (körülbelül 216.000 K) gyűjtöttek!

A II. egyesületi félév július 1-én kezdődik; nagy gondtól kímélik meg egyesületünket azok a tagtársak, akik hátralékos tagsági díjukat minden felszólítás nélkül elküldik Hellerné Bolberitz Georgina tagtársunkhoz, egyesületünk pénztárosához (Budapest, Arany János utca 1.). Félreértések kikerülése végett itt is megemlítjük, hogy a tagsági díj legalább évi 10 K.

Júniusi krónika. Egyesületünk politikai bizottsága felszólítást intézett az összes országgyűlési képviselőkhöz: nyilatkozzanak beszámoló beszédeikben a nők választójogára vonatkozólag. Amennyiben ezt nem tennék meg, tagtársaink feladata lesz, hogy eziránt hozzájuk a beszámoló színhelyén kérdést intézzenek.

Vidéki népgyűlésekre is kértek egyesületünköt előadókat. Köszönettel vennők, ha vidéki tagtársaink is vállalkoznának ilyen előadások meg-

tartására. Egyelőre a központból küldünk előadót minden-hova, ahol akár népgyűlésen, akár furdőhelyeken tartandó előadáson felszólalásra alkalom kínálkozik.

Pályaválasztási értekezletet készítünk elő szeptemberre felnöttek számára. Aki tagtársaink közül szakértő valamely még ki nem használt produktív munkakörben, annak útbaigazítását nagy köszönettel vesszük.

PÁLYAMUTATÓ.

A Feministák Egyesülete megbízásából összeállította:

DIRNFELD JANKA.

(Befejezés.)

2. Az országos iparművészeti iskola díszítő festészetet és szobrászatot tanít, növendékeit az általuk gyakorlatilag már elsajátított iparban művészi irányban tovább képezi (ötvösség, bútortervezés stb.) végül vidéki iparrajziskoláknak tanítókat képez – de szervezeti szabályzatába foglalt elvi kijelentés szerint leánynövendéket egyelőre nem vesz fel.

Ez iskola keretében fennáll azonban egy csipkeverőtanfolyam, mely 8 hét alatt megtanítja növendékeit a csipkeverés technikájára; evvel, napi 9 órai munkaidőt számítva, 1.20-2 korona kereshető naponkint. A növendékek eddig még mindig megrendelésre dolgoztak; néhány végzett növendék mint e technikanak vidéki vándortanítója kapott alkalmazást.

3. A mintarajziskolában van a) rajztanítónői kurzus; 5 évig tart, évenként 6-7 növendéket vesznek fel 3 napos felvételi vizsga, alapján, akitől a felsőbb leányiskola, vagy a tanítónőképző, vagy a gimnázium elvégzésének igazolását kívánják meg. Állást rendszeresen kapnak; ha iparművészeti technikákat is tanulnak, az iskola állítja ki munkáikat s így inkább elkelnek. A leányokat nem tanítják együtt a fiakkal. Ugyanitt lehetnek a leányok b) művésznövendékek, ha legalább 4 polgári osztályt végeztek s a felvételi vizsgát megállják. Évi tandíj 40 korona. Ezek kvalifikációt nem szereznek, de a gyakorlati osztályban a rajztanítónőekkel tanulhatnak. Félévenként vizsgáznak alakrajzból; sikertelenség esetén a további látogatástól eltilthatok. Végül c) a rendkívüli tanulók évi 80 koronát fizetnek; az első évben a gyakorlati osztályba nem juthatnak, szintén vizsgáznak félévenként alakrajzból, képesítést nem szereznek, tudásukat iparművészeti tárgyak készítésével, magántanítással stb. értékesíthetik.

Női szabóság, divatáru készítés. Megkivántatik a 4 elemi osztály elvégzése és 13-14 éves kor. Természetes, hogy nagyobb iskolai képzettséggel (pl. 4 polgári), mint minden pályán, ezen a jobban lehet boldogulni.

A szabóság napi 8-9 órai munkaidővel és ha a munkát világos, szellős és tiszta helyiségben végzik, fizikailag nem veszedelmes. Az ülő életmód miatt vérszegény egyéneknek nem ajánlható. A jó szem alapfeltétel.

2-4 polgári osztály elvégzése után az áll. ipariskolában készülhetni e pályára, de csak úgy, ha előbb a fémvarrási osztályt elvégezték. Továbbá a fent említett feltételek mellett rendes üzemmel bíró iparosoknál, még pedig legjobban kisebb műhelyekben, mert ott a munka minden részével foglalkozhatnak, míg a nagy műhelyekben többnyire ki-ki a ruhának csak egy bizonyos részét varrta.

A tanulás ideje 2 év, 1-3 korona heti fizetéssel. Ennek letelte után, kellő gyakorlattal, műhelyekben 18-30 korona heti fizetés érhető el, sőt az ügyesebbek mint szabásznők, munkavezetők, előmunkások és díszítőnők heti 30-60 koronát és mint házi szabónők napi 4-8 koronát és teljes ellátást kaphatnak.

Ügyes szabómunkásnőket állandóan nagyon keresnek.

A divatárusságról körülbelül ugyanezeket mondhatjuk, figyelmeztetve a pályaválasztók szüleit, hogy a munkaadókkal kötendő szerződésben kössék ki szigorúan, hogy gyermekeiket csakis a szakma elsajátítására szolgáló munkára fogják, nem pedig küldöncszolgálatra, mely visszaélés különösen ennél a szakmánál gyakori.

Fehérneművarrás. A legalaposabban és a legmagasabb igényeket is kielégítően a m. kir. állami nőipariskolában (Szentkirályi u.) készülhetni e pályára. Főlvétetnek 14. évüket betöltött leányok, akik legalább az elemi népiskola 6 osztályát vagy a polgári iskola 2-dik osztályát sikerrel elvégezték. Jelentkezéshez szükséges: születési, iskolai, újravétési és egészségi bizonyítvány. Tanulási díj félévenként 30 korona, beíratási díj 4 korona. Szegénység esetén tandíj elengedést, sőt ösztöndíjat is nyerhetnek. Tanidő legalább 2 év. E pálya kitűnő szemet igényel. Ügyes munkásnők otthon végezhető munkával 4-8 koronát kereshetnek naponta. Foglalkozást találhatnak magánházakban, gyárakban, üzletekben. Ügyes munkásnőket e téren nagyon keresnek.

8. Tisztviselőnői pályák. Posta, távíró, távbeszélőnél alkalmazott nők. Előképzettség a polgári iskola 4 osztálya. A pályára olyképpen készülhet, hogy a polgári iskola 4 osztályának bizonyítványát, valamint születési, erkölcsi, orvosi bizonyítványokat mellékelve, kérvényt intéz a Postaigazgatóságához Budapesten a felvétel tárgyában. Ha a postához óhajt menni, akkor egy postamesternőnek olyirányú nyilatkozatát is tartozik csatolni, amelyben az kötelezi magát, hogy a postavizsgára előkészíti és annak sikeres letétele után egy évig fizetéssel alkalmazza. Ha sikerül a felvétel, akkor 3 hónapi távírda- és telefontanfolyam következik; ez díjtalan, utána 3 hónapi gyakorlat és a postavizsga.

Kezdő fizetés 2 korona 50 fillér napidíj, ez 4 koronáig emelkedik. Kinevezésre s így az állásban véglegesítésre és nyugdíjigényre 5 évi szolgálat után van joga; a napidíjasok állománya azonban olyan nagy, hogy 14 esztendei szolgálat után is sokan vannak még kinevezés nélkül ezekben a hivatalokban. A legmagasabb elérhető fizetés 1400 korona és 600 korona laktér.

Ha ki van nevezve, úgy 40 esztendei szolgálat után (a kinevezés előtt leszolgált évek féléveknek számítanak) teljes nyugdíj. Ha megbetegszik, mielőtt ki van

nevezve, bármennyi ideje legyen is napidíjas, úgy egyhavi betegség után félfizetést kap, 3 havi betegség után pedig beszüntetik a fizetést és még 10 hónapig tartják meg az állományban. A 10 hónap letelte után elbocsájtják.

A vasútnál alkalmazott tisztviselő. Előképzettség a polgári iskola 4 osztályának elvégzése. Csakis vasúti alkalmazottak hozzátartozói (nők) vétetnek fel. Egészen kivételes az az eset, hogy mást is vesz fel a Magyar Államvasutak Igazgatósága, a hová a felvétel iránti kérvény benyújtandó. Személy- és podgyáspénztárkezelőnők kezelőnői vizsgát tesznek le.

Kezdő fizetés kinevezés után 1000 korona és 600 korona laktér, viheti 1400 korona fizetés és 600 korona laktérig. Férjhezmenetele esetén, kinevezése előtt, ha állását meg akarja tartani, csakis vasúti alkalmazottal léphet házasságra, ha más foglalkozáson lévő férfivel lép házasságra, úgy állását el kell hagynia.

Kereskedelmi, ipari, műszaki, közjegyzői, ügyvédi irodákban alkalmazott magántisztviselő. Előtanulmány a 4 polgári osztály elvégzése után a nyilvános városi női kereskedelmi szaktanfolyam (nem tévesztendő össze a gyorsíró- és gépirőiskolák szaktanfolyamaival) elvégzése, a német nyelv alapos ismerete, általában nyelvismeretek.

Átlagos fizetés havonta 40 koronától 200 koronáig terjedő kezdő fizetés. Véglegesítés csakis kivételes esetekben, elvtel történik. Átlagban 6 heti felmondással elbocsájtható.

Kötelező a munkaadóra nézve a tisztviselő nő betegség esetére való biztosítása. Kötelező nyugdíj nincs, de van olyan nyugdíjgyesületük, ahol a tisztviselő nő saját költségén köthet nyugdíjbiztosítást. Van egyesületük díjtalan állásközvetítővel.

Biztosítási ügynök. Előtanulmány: lehetőleg kereskedelmi képzettség (nem feltétlenül szükséges). Nem lévén íróasztalhoz kötött foglalkozás, fizikai hatása inkább jónak nevezhető; a pályát rosszszerű és vérszegény egyének is választhatják. A javadalmazás rendszerint jutalékokból áll; eredményesen működő biztosítási ügynökök fix fizetésre is tehetnek szert, amelynek magassága az illetők ügyességétől függ. Az ezen a pályán működő férfiak száma jelentékeny; nők aránylag igen kevesen vannak. Éppen ezért nőknek ezen a pályán még igen tág terük nyílik az érvényesülésre és ha bebizonyítják hasznavehetőségüket, a biztosító-társaságok szívesen fogják őket alkalmazni. A pálya folytatásához szükséges szakismeret könnyen elsajátítható.

9. Orvosi pálya. Előképzettség; Gimnáziumi érettségi vizsga. Az egyetem orvosi fakultása (Budapest, Kolozsvár). Feltétlenül erős, ellenálló fizikum szükséges. Magyarországon csakis itthon szerzett oklevél alapján lehet letelepedni, külföldön szerzett diplomát nosztrifikáltatni kell.

Tandíj egy félévre 80 korona. A tanfolyam tartama 10 félév és tudorá felavatás után legalább egy évi kórházi gyakorlat. Vizsga, szigorlat, promóció-díj közel 500 korona. Az orvosnőknek ugyanolyan előmenetelre és jövedelemre van kilátásuk, mint a férfiorvosoknak. E pályán hazánkban körülbelül 50 nő működik. A pályán még sok nő találhat keresetet; kórházakba, gyermekmenhelyekre keresik az orvosnőket.

10. Gyógyszerési pálya. Aki 6 gimnáziumot végzett. 3 évig, aki 8-at (érettségi nem kell), 2 évig

gyakornokoskodik; ezalatt – megegyezés szerint – az esetek többségében teljes ellátást kap fizetés nélkül. Aki letette a gyakornoki vizsgát, lehet gyógyszerésztanhallgató; a tanfolyam 2 éves, ha a vizsgákat letette, kap oklevelet, melyre az önálló gyógyszerértárvézetésre jogosító záradékok legalább 2 évi igazolt segédeskedés után vezetik rá.

Aki mint nem okleveles segéd dolgozik, átlag 60-80 korona fizetést és ellátást kap, az okleveles segéd fizetése ellátással 100-160 korona, anélkül körülbelül 120-220 korona. Munkaidő reggel 7-től vagy 8-tól este 9-ig; hetenkint rendszeren 1½ nap szabad.

Ma határozottan hiány van munkaerőben e pályán. Nő is kapott már engedélyt; azonfelül egy személyjog átruházása is történt már nőre.

11. Betegápolónői pálya. A „Vöröskereszt” egyesület budapesti Erzsébet kórházában (L. Györi-út 17.) félévenként vesznek fel növendékeket, január 15-ig és június 15-ig, még pedig: rendes tanulóknak 18-dik életévüket betöltött, de a 40-diket túl nem haladott magyar állampolgárnőket. Előképzettség: elemi ismeretek, a magyar nyelv tökéletes bírása szóban és írásban. A felvételért írásban kell folyamodni az igazgatósághoz és a folyamodványhoz következő okmányokat kell csatolni:

1. Anyakönyvi kivonat. 2. Erkölcsi és újraoltási bizonyítvány. 3. A községi előljáróság vagy a rendőrség kiállította bizonyítvány a folyamodó családi és vagyoni viszonyairól. 4. Közhatósági orvos (kerületi, járás, tisztiorvos) által kiállított bizonyítvány a folyamodó szellemi és testi egészségéről. 5. Végzett tanulmányairól szóló bizonyítvány. 6. Kiskorú törvényes képviselőjének, férjes nő férjének beleegyezése, A tanfolyam tartama 6 hónapi elméleti kiképzés és 2 évi gyakorlat. Az egyesület kötelekébe való tartozás 5 ½ évre kötelező. Az ápolónők az egyesületi kórházban, vagy más kórházban működnek, vagy magánbetegeket ápolnak, de mindenkor csakis az egyesület megbízásából.

Javadalmazás: az első próbahónapban nem kap fizetést, azontúl 10 korona havidíjat. A segédápolónő fizetése évi 200-240 korona, a rendes ápolónőé 240-480 korona. Ezenfelül mindnyájuknak jár teljes ellátás, lakás, ruhamosás és szolgálati ruha (viselése mindenkor kötelező). Végellátásra is tarthatnak igényt.

Újabbban a „Gondviselés” egyesület (Tisztviselő-telep, Szabóky u. 20.) is képez ki betegápolónőket hasonló feltételekkel. Felvesz növendékeket 20 éves kortól 32 éves korig; otthont, ellátást, ruhát és kiképzést nyújt díjtalanul. A tanfolyam 2 évig tart. Folyamodni írásban kell. Csatolni kell születési, erkölcsi és 4 polgári osztályról vagy ennek megfelelő műveltségről bizonyítványt. Fizetés 40-60 koronáig havonta. Évente 1 havi szabadságidő, nyugdíjképeség. 300 korona kaució teendő le.

Ha a végzett betegápolónők az említett egyesületek kötelekeiből kilépnek, mint magánápolónők nyerhetnek alkalmazást. A betegápolói pályán, a tébolydák kivételével, kizáróan nők foglalatostkodnak és képzett ápolónőket állandóan nagyon keresnek.

12. Szülésznő. Előképzettség legalább 4 népiskolai osztály, nagyobb iskolai előképzettség természetesen előny és közérdekből rendkívül kívánatos.

Feltétlenül kifogástalan, egészséges, erős fizikum szükséges.

20 évet betöltött, 40 éven aluli nők e pályára, amennyiben Magyarország, Szerbia, Bulgária, Románia vagy Amerika területén óhajtanak gyakorlatot folytatni, Magyarország bábaiskoláiban (elsősorúak: Budapest, Szeged, Nagyvárad, Kassa, Kolozsvár, Nagyszében, Győr, Ungvár, Pécs, Szombathely, Pozsony, Zágráb) készülhetnek elő; külföldön (ideértve persze Ausztriát is) szerzett oklevél Magyarország területén gyakorlatra nem jogosít.

A tandíj 150 korona; a budapesti intézet ellátást, lakást nem ad, erről a tanulóknak maguknak kell gondoskodniuk. A vidéki intézetekben van internátus. A tandíj magában foglalja az intézeti uniformist, ruhákat, könyveket, vizsgadíjat, bábátáskadíjat. Jelentkezéshez szükséges: hatósági orvostól kiállított egészségi bizonyítvány, erkölcsi bizonyítvány, születési bizonyítvány. Férjeseknél házassági levél s a férj beleegyezése, özvegyeknél a férj halotti bizonyítványa, elváltaknál a válást igazoló okmány.

Magángyakorlaton felül lehet kórházi, szanatóriumi, klinikai szolgálata. A jövedelmi viszonyok nagyon különböznek. Vannak városi, járási szülésznők is.

Igen kevés az intelligens elem ezen a pályán. Vidéken igen nagy a hiány szakképzett szülésznőkben.

13. Fényképészeti pálya. Kívánatos: intelligencia és általános műveltség. Elengedhetetlen feltétel: rajz-tehetség, színérvék és jó szem, hasznos lehet a művészi hajlam. E pálya gyenge szervezetűeknek is alkalmas. Nálunk eddig a nőket nagyobbbrészt csak részletmunkára alkalmazták, pl. retoucheusenek vagy másolónőnek. Ajánlatosabb azonban az egész szakmát elsajátítani. Nálunk tanfolyam még nincs (most van alakulóban), de egyes műtermekben nőket is kiképeznek. Münchenben és Németország több városában direkt tanfolyam létezik. Megélhetési kilátások kedvezőek, különösen a vidéken kellene néhány képzett fényképész. Saját műterem létesítéséhez 2-3000 korona szükséges.

14. Kertészeti pályára nők nálunk még nem készülhetnek; Németországban, de külföldön egyebütt is, már számos kertészeti iskola van számukra; legrégebb és nagyon ajánlható dr. Elvira Castneré Marienfeldeben Berlin mellett: 16 éves leányokat vesz fel 2 éves tanfolyamra, bennlakással. Minthogy egészséges, jövedelmező foglalkozás, a Feministák Egyesülete azon fáradozik, hogy megnyissa a magyar nők előtt is. Akik tehát pályául választani óhajtják, jelentkezzenek sürgősen az alább említett Gyakorlati Tanácsadóban.

Fogtechnikusi pálya. Előtanulmányokat kimutatni nem kell, azonban kívánatos legalább 4 polgári osztály elvégzése, E pálya fizikailag nincs rossz hatással és gyengébb szervezetűeknek is ajánlható. Jó szem és némi kezűgyesség feltétel. A tanulási idő 3 év, egy jó fogorvos mellett (rövidebb kurzusok nagyon drágák és keveset érők). Fizetési kilátások 70-150 korona havonta, ha mint segéd működik.

Nálunk nők szép számmal vannak ezen a pályán és sokan saját műteremmel is bírnak. Műterem nyitáshoz 2-3000 korona szükséges.

A felsorolt pályák bármelyikére nézve bővebb felvilágosítással készséggel szolgál a Feministák Egyesülete V., Mária Valéria-u. 12. Hivatalos órák kedden és pénteken 6-8 óráig.